

Anni Ristimella

JULKISUUDEN HENKILÖIDEN YKSITYISELÄMÄN SUOJA

JULKISUUDEN HENKILÖIDEN YKSITYISELÄMÄN SUOJA

Anni Ristimella
Opinnäytetyö
Syksy 2018
Liiketalous
Oulun ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Oulun ammattikorkeakoulu
Liiketalous, Oikeuden ja hallinnon suuntautumisvaihtoehto

Tekijä: Anni Ristimella

Opinnäytetyön nimi: Julkisuuden henkilöiden yksityiselämän suoja

Työn ohjaaja: Jaana Rissanen

Työn valmistumislukukausi ja -vuosi: Kevät 2019

Sivumäärä: 54 + 4

Opinnäytetyö käsittelee julkisuuden henkilöiden yksityiselämän suojaa. Opinnäytetyön tavoite on selvittää, mitä yksityiselämän suoja tarkoittaa, ketä julkisuuden henkilöt ovat ja millainen yksityiselämän suoja julkisuuden henkilöillä on. Työssä tutustutaan myös muihin ihmisryhmiin ja siihen, miten tavallisten ihmisten yksityiselämän suoja eroaa julkisuuden henkilöiden yksityiselämän suojasta.

Työn tutkimusmenetelmä on lainopillinen tutkimus. Opinnäytetyön tietoperusta rakentuu perustuslaista, rikoslaista, lakien esitöistä, kansainvälisistä sopimuksista sekä aiheeseen liittyvästä runsaasta kirjallisuudesta, jota yksityiselämän suojaan perehtyneet asiantuntijat ovat tuottaneet. Oikeuskäytännön osalta työssä on tutustuttu Korkeimman oikeuden ennakkoratkaisuihin sekä Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen antamiin ratkaisuihin liittyen yksityiselämän suojaan. Tämän lisäksi opinnäytetyö pohjautuu kanteluihin, joita on tehty Julkisen sanan neuvostolle, joka on joukkotiedotusvälineiden perustama oma itsesääntelyelin.

Kaikilla ihmisillä on oikeus yksityiselämän suojaan ja tämä koskee myös julkisuuden henkilöitä. Vaikka julkisuuden henkilöt ovatkin yleisölle esillä julkisuudessa, se ei tarkoita, että heillä ei olisi minkäänlaista yksityiselämän suojaa. Varsinkin yksityiselämän suojan ydinalueelle kuuluvat arkaluontoisimmat ja intiimeimmät yksityiselämän asiat ovat usein julkisuuden henkilöilläkin yksityiselämän suojan alueella. Voimassa olevan laki takaa tavallisille ihmisille sekä julkisuuden henkilöille yhtä laajan rikosoikeudellisen yksityiselämän suojan. Lain mukaan ainoana ihmisryhmänä vallankäyttäjien yksityiselämän suoja on suppeampi muihin verrattuna.

Vaikka laissa ei ole eritelty julkisuuden henkilöiden yksityiselämän suojan olevan erilainen, on oikeuskäytäntö vaikuttanut suuresti julkisuuden henkilöiden yksityiselämän suojaan. Oikeuskäytännössä on vahvasti otettu huomioon, miten julkisuuden henkilö on esiintynyt julkisuudessa ja millaisia asioita tämä on itse jakanut julkisuuteen. Julkisuuden henkilö voi siis vaikuttaa laajasti yksityiselämänsä suojaan omilla toimillaan. Kertomalla vapaasti yksityiselämästään julkisuuden henkilö kaventaa omaa yksityiselämänsä suojaa. Julkisuuden henkilöä itseään voidaankin pitää suurimpana vaikuttajana oman yksityiselämän suojansa laajuuteen.

Asiasanat: yksityiselämä, yksityiselämän suoja, perusoikeus, yksityiselämää loukkaava tiedon levittäminen, julkisuuden henkilö

ABSTRACT

Oulu University of Applied Sciences
Degree programme in Business Economics, Option of Law and Administration

Author: Anni Ristimella

Title of thesis: The protection of the private life of public figures

Supervisor: Jaana Rissanen

Term and year when the thesis was submitted: Spring 2019 Number of pages: 54 + 4

The subject of this thesis is the protection of the private life of public figures. The aim of this thesis is to find out what the protection of private life means, who public figures are and what kind of protection they have in their private life. The thesis also introduces how the private life of ordinary peoples differs from the protection of the private life of public figures.

The research method is legal dogmatic. The theoretical part of the thesis is based on the Constitution, the Criminal Code, government propositions, international treaties and literature related to this topic, produced by experts familiar with the protection of the private life. The thesis introduces the rulings of the Supreme Court and the decisions of the European Court of Human Rights concerning the protection of the private life. In addition, in the thesis there are also complaints made to the Council for Mass Media, which is a self-regulatory body established by the media.

Everyone has the right to private life and this also applies to public figures. While public figures are publicly on display to the public, it does not mean that they have no protection of private life at all. Particularly in the core of the protection of private life, the most sensitive and intimate aspects of private life are often protected. The current law guarantees that ordinary people as well as public figures are at the same level in the protection of private life. According to the law, the only group of people that are separated from this group is ascendant people because their protection of private life is more narrow than others.

Although the law does not specify what kind of protection of the private life public figures have, the case-law has greatly affected the protection of the private life of public figures. The case-law has strongly considered how a public figure has appeared in the public and what kind of things this person has shared with the public. A person of publicity can thus have a broad impact on the protection of his or her private life through his or her own actions. By freely telling about his or her private life, a public figure reduces his or her own privacy. Indeed, the public figure can be regarded as the greatest influencer on the extent of the protection of his or her private life.

Keywords: private life, protection of private life, fundamental right, disseminating information that violates private life, public figure

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	7
2	YKSITYISELÄMÄN SUOJA.....	10
2.1	Yksityiselämä käsitteenä	10
2.2	Yksityiselämän suoja perusoikeutena	12
2.3	Yksityiselämän suoja ihmisoikeutena	14
2.4	Yksityiselämää loukkaava tiedon levittäminen.....	15
2.4.1	Tieto, vihjaus tai kuva	17
2.4.2	Joukkotiedotusväline.....	18
2.4.3	Henkilön antama suostumus.....	19
2.4.4	Henkilön asema	20
2.4.5	Törkeä yksityiselämää loukkaava tiedon levittäminen.....	21
2.5	Henkilön aseman vaikutus yksityiselämän suojaan	21
3	JULKISUUDEN HENKILÖIDEN YKSITYISELÄMÄN SUOJA.....	25
3.1	Julkisuuden henkilö	25
3.2	Yksityiselämän suojan soveltaminen julkisuuden henkilöihin	26
3.3	Julkisuuden henkilön oma vaikutus	27
3.4	Julkisuuden henkilö julkisella paikalla	29
3.5	Yksityiselämän suojan loukkaaminen ja media	30
4	JULKISEN SANAN NEUVOSTO	32
4.1	2578/AL/97	32
4.2	2579/AL/97	33
4.3	2929/SL/00	34
4.4	3156/AL/02	34
5	OIKEUSKÄYTÄNTÖ	36
5.1	Korkein oikeus.....	36
5.1.1	KKO 2002:55	36
5.1.2	KKO 2010:39	36
5.1.3	KKO 2011:72	37
5.1.4	KKO 2013:69	39
5.2	Euroopan ihmisoikeustuomioistuin	39
5.2.1	Von Hannover v. Saksa	39

5.2.2	MGN Limited v. Yhdistynyt kuningaskunta.....	41
5.2.3	Lillo-Stenberg ja Sæther v. Norja	42
5.2.4	Ruusunen v. Suomi.....	42
5.2.5	Couderc ja Hachette Filipacchi Associés v. Ranska	43
6	JOHTOPÄÄTÖKSET	46
7	POHDINTA.....	52
	LÄHTEET.....	55

1 JOHDANTO

Yksityiselämän suoja on kuulunut Suomessa perusoikeuksiin vuodesta 1995 alkaen. Yksityiselämän rikosoikeudellista suojaa sen sijaan on laajennettu 1970-luvulta alkaen. (HE 184/1999 vp, 5.) 1970-luvulla kansalaisten huijauksista, rikoksista, epäonnesta, alkoholin ja huumeiden väärinkäytöstä sekä rakkaussuhteista kirjoiteltiin lehtien sivuilla paljon (Tiilikka 2008, 123). Varsinkin Hymylehti rikkoi rajoja sekä toi julkisuuteen juoruja ja skandaaleja räväkällä tyylillä (Kantola 2011, 38). Vuonna 1973 Hymy julkaisi jutun kirjailija Timo K. Mukasta, jossa sätittiin Mukkaa yhteiskunnan tuella eläväksi irstailijaksi. ”Riiput jo ristillä, Timo K. Mukka” oli lehtijutun otsikko. Tämä lehtijuttu sai jo entisestään sydänongelmista kärsivän Mukan huonoon kuntoon ja antoi lopullisen epätoivottavan sysäyksen hengenvaarallisesti sairastuneelle Mukalle, joka oli vain 27-vuotias. (Paasilinna 2002, 218–219.)

Timo K. Mukan epäonninen kohtalo laittoi liikkeelle lainsäädännölliset toimenpiteet yksityiselämän suojaamiseksi. Mukka-juttua pidetään viimeisenä pisarana 60-luvun lopulla alkaneeseen julkkiskirjoitteluun. (Aho 2003, 335.) Vuonna 1975 tuli voimaan rikoslain muutos, jolla säädettiin rangaistavaksi yksityiselämää loukkaava tietojen levittäminen (HE 19/2013 vp, 4). Lex Hymyksi kutsutun lakiuudistuksen takana oli juuri 1960- ja 1970-lukujen aikana syntynyt sensaatiolehdistö. Kriminallisella yksityiselämää loukkaava tiedon levittäminen haluttiin rajoittaa sensaatiolehdistön käsittelemiä asioita, jotka liittyivät ihmisten yksityiselämään. (Tiilikka 2008, 123.) Lex Hymy mahdollisti rangaistuksen todennukaisen yksityiselämään liittyvän tiedon levittämisestä, jos se loukkasi kohdettaan eikä tiedon julkaisemiselle ollut oikeutusperustetta (Juholin & Kuutti 2004, 162). Juuri julkisuuden henkilöistä johtuen yksityiselämää alettiin suojella rikoslailla.

Vielä tänäkin päivänä muiden yksityiselämä kiinnostaa ihmisiä. Tiedotusvälineissä ja julkisessa keskustelussa yksityiselämän iloihin ja ongelmiin keskittyvät aiheet ovat kasvattaneet suosiotaan. Suomalaisia kiinnostavat viihteelliset ja yksityiselämän piiriin kuuluvia asioita käsittelevät lehtijutut. (Tiilikka 2007, 104–105.) Lehdet siis kirjoittelevat paljon varsinkin julkisuuden henkilöiden yksityiselämästä.

Tämä opinnäytetyö on lainopillinen tutkimus, joka tutkii yksityiselämän suojaa julkisuuden henkilöillä. Lainopissa eli oikeusdogmatiikassa tutkimus rakennetaan voimassa olevien oikeuslähteiden

varaana. Keskeisimpänä tutkimusongelmana lainopissa on selvittää käsiteltävässä oikeusongelmassa voimassa oleva oikeuden sääntö. Se pyrkii vastaamaan kysymykseen, kuinka kyseisessä tilanteessa tulisi voimassa olevan oikeuden mukaan menetellä. Keskeisiltä osiltaan lainoppi on oikeusjärjestykseen sääntöjen tutkimusta ja erityisesti niiden sisällön tulkitsemista. (Husa, Mutanen & Pohjolainen 2008, 20.)

Työn tarkastelun kohteena ovat julkisuuden henkilöt sekä heidän yksityiselämän suoja. Tavalliset ihmiset, vallankäyttäjät sekä molempien ryhmien yksityiselämän suoja on kokonaan rajattu opinnäytetyön ulkopuolelle. Vallankäyttäjän ja julkisuuden henkilön roolit saattavat joissain tilanteissa myös yhdistyä ja sekoittua mutta tämä opinnäytetyö keskittyy julkisuuden henkilöihin, jotka ovat vallankäyttötehtävien ulkopuolella. Opinnäytetyössä joudun kuitenkin joissain tilanteissa sivuaamaan muitakin henkilöryhmiä, sillä ryhmien väliset rajat ovat häilyvät ja osa asioista on yhteisiä kaikille edellä mainituille henkilöryhmille.

Aihe tuntui ajankohtaiselta ja kiinnostus siihen lähti joukkotiedotusvälineistä, jotka usein kertovat julkisuuden henkilöiden elämästä erittäin yksityiskohtaisesti. Ennen opinnäytetyön aiheen valitsemista olin kiinnittänyt useasti huomiota lehtien räväköihin otsikoihin, jotka käsittelevät julkisuuden henkilöitä. Usein tuli itse luettua paljastusartikkeleita sen enempää miettimättä, mitä oikeuksia julkisuuden henkilöillä on yksityiselämäänsä ja sen suojeluun. Välillä jopa vaikutti siltä, että julkisuudessa olemisen oikeutti lehdet kirjoittamaan julkisuuden henkilöistä kaiken mahdollisen.

Työn tietoperusta pohjautuu perustuslakiin, rikoslakiin, lakien esitöihin, kansainvälisiin sopimuksiin sekä aiheesta kirjoitettuun kirjallisuuteen. Käsittelen opinnäytetyössä Korkeimman oikeuden enakkoratkaisuja sekä Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tekemiä ratkaisuja eli tutkin tällä hetkellä voimassa olevaa oikeuskäytäntöä. Näiden tuomioistuinten antamien ratkaisujen lisäksi työssä on myös Julkisen sanan neuvoston kanteluita, vaikka Julkisen sanan neuvosto ei ole tuomioistuin eikä käytä julkista valtaa. Tässä opinnäytetyössä tarkastelen aihetta tutkimuskysymyksillä:

- Mitä yksityiselämän suoja tarkoittaa?
- Kuka on julkisuuden henkilö?
- Mitä julkisuuden henkilön yksityiselämän suoja tarkoittaa?
- Miten julkisuuden henkilön yksityiselämän suoja eroaa tavallisen ihmisen yksityiselämän suojasta?

Työn alkuosassa paneudun yksityiselämän käsitteeseen ja pyrin selvittämään, mitä se tarkoittaa. Tämän lisäksi tarkastelen, miten yksityiselämän suoja näyttäytyy eri laeissa. Yksityiselämän suoja on perusoikeuden lisäksi myös ihmisoikeus ja se on mainittuna eri kansainvälisissä sopimuksissa (Hallberg, Karapuu, Ojanen, Scheinin, Tuori & Viljanen 2011, 390). Perusoikeusaseman sekä ihmisoikeusaseman lisäksi Suomen rikoslaki antaa suojaa yksityiselämälle ja sen piirin sisäpuolella oleville asioille, että niitä ei levitetä oikeudettomasti (Rikoslaki 39/1889 24:8 §).

Opinnäytetyön pääasiaan eli julkisuuden henkilöiden yksityiselämän suojaan syvennyn, kun yksityiselämän suojan taustat ja merkitys on käyty läpi. Työn empiirinen osa koostuu Julkisen sanan neuvoston kanteluista, Korkeimman oikeuden ennakkoratkaisuista sekä Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen ratkaisuista. Kun oikeuskäytäntö on käyty läpi, kertaan tutkimuskysymykset sekä esitän niihin löydetyt vastaukset. Opinnäytetyönprosessia pohdin aivan työn lopussa sekä käyn läpi, miten mielestäni onnistuin ja mitä ajatuksia prosessi minussa herätti. Kerron minua haastaneista asioista ja esitän omia pohdintojani. Esitän myös mahdollisia jatkotutkimusaiheita liittyen tähän opinnäytetyöhön.

2 YKSITYISELÄMÄN SUOJA

2.1 Yksityiselämä käsitteenä

Yksityiselämä sisältää yksilön oikeuden solmia ja ylläpitää vapaasti suhteitaan muihin ihmisiin ja ympäristöön sekä oikeuden määrätä itsestään ja ruumiistaan (HE 309/1993 vp, 53). Jokaiselle ihmiselle halutaan taata rauhoitettu ala, jonka piirissä jokaisen on mahdollista elää omaa elämäänsä sekä luoda ihmissuhteitaan rauhassa ilman ulkopuolisten puuttumista (Tiilikka 2008, 124). Yksityiselämän suoja antaa tämän oikeuden jokaiselle yksilölle. Se takaa oikeuden elää omaa elämää ilman muiden ulkopuolisten tahojen tai viranomaisten aiheutonta tai mielivaltaista häirintää. Käsitteenä yksityiselämä voi myös tarkoittaa henkilön yksityisen piirin kattavaa yleiskäsitettä. (HE 309/1993 vp, 52–53.)

Yksityiselämän sisälle sijoittuvien asioiden eli yksityiselämän piirin määrittelemisen on vaikeaa. Yksityiselämän suojan piiriä ei edes pyritty määrittelemään tarkasti perusoikeusuudistuksen yhteydessä (Hallberg ym. 2011, 392). Käsitteen ydin on kuitenkin se, että yksilöllä on rauhoitettu alue, jonka piiriin kuuluvat asiat hänellä on oikeus pitää omana tietonaan niin halutessaan. Etupäässä arkaluonteiset tiedot kuuluvat yksityiselämän piiriin. Tällaisia voivat olla esimerkiksi tiedot henkilön perhe-elämästä, vapaa-ajan käytöstä, terveydestä tai ihmissuhteista. (HE 19/2013 vp, 38.) Yksityiselämän käsite ei ole täsmällisesti määriteltävissä ja lisäksi yksityiselämän sisältö voi vaihdella henkilöiden, paikkojen ja tilanteiden mukaan (LaVM 6/2000 vp, 5).

Osa yksityiselämän alueelle kuuluvista tiedoista sijoittuu lähemmäksi yksityisyyden keskiötä kuin toiset. Samaan elämänpiiriin kuuluvat tiedot voivat olla hyvinkin eri tasoisia arkaluonteisuudeltaan. Esimerkiksi terveystietojen osalta arkaluonteisuuden tasot vaihtelevat paljon. Tieto flunssasta ei ole yhtä arkaluontoista kuin tieto sukupuolitautiltunnasta. (HE 19/2013 vp, 38.) Yksityiselämän suojan tulkinta ei tule kuitenkaan olla niin laaja, että se vaikeuttaisi tiedotusvälineiden keskeisten tehtävien toteuttamista. Suuria ja yhteiskuntaan syvällisesti vaikuttavia tietoja ja niiden julkaisua voidaan pitää tärkeänä. (Julkisen sanan neuvosto 2008, viitattu 19.9.2018.)

Jos asia on merkittävä muidenkin kuin henkilön itsensä kannalta, on todennäköisempää, ettei asia kuulu henkilön yksityiselämän piiriin. Yksityiselämään kuuluvat asiat eivät siis saa koskea muita

kuin henkilöä itseään ja asioiden pitää olla sellaisia, joita ihmiset eivät yleensä halua päätyvän ulkopuolisten tietoon. Tästä hyvänä esimerkkinä on menettely julkisessa virassa tai tehtävässä, koska nämä tiedot eivät kuulu yksityiselämän piiriin. Sama sääntely koskee myös työtehtäviä, jotka ovat luonteeltaan sellaisia, että ne suoritetaan julkisuudessa. (HE 19/2013 vp, 38.)

Perhe-elämä kuuluu yksityiselämän suojan piiriin mutta käsitteenä se on ongelmallinen ja sen määrittely on vaikeaa. Tästä syystä sitä ei mainita erikseen perustuslain 10 §:ssä (HE 309/1993 vp, 53.) Omaisuuteen liittyvien tietojen kuuluminen omistajansa yksityiselämän piiriin on myös vaikea asia ja siksi sitä onkin arvioitava tapauskohtaisesti (HE 19/2013 vp, 38). Tiilikan mukaan yksityiselämä sisältää yksilön oikeuden pitää yksityiselämäänsä kuuluvat asiat omana tai vain lähipiirinsä tietona. Tätä yksityiselämän osa-aluetta suojataan nimenomaan yksityiselämää loukkaavaa tiedon levittämistä koskevalla säännöksellä. (2008, 53, 125.)

Yksityiselämän suoja ei ole aina selvästi erotettavista esimerkiksi kunnian tai henkilökohtaisen koskemattomuuden suojasta. Nämä erilliset oikeudet ovatkin usein käytännön tilanteissa esiintyessään päällekkäisiä toisiinsa nähden. Esimerkiksi puuttuminen henkilökohtaiseen koskemattomuuteen voi sen lisäksi olla myös puuttumista yksityiselämään. Yksityiselämä yleiskäsitteenä merkitsee sitä, että yksityiselämää suojaava säännös täyttää yleensä muiden yksityistä piiriä turvaavien perusoikeuksien jättämät aukot. (Hallberg ym. 2011, 391.)

Yksityiselämän ja yksityisyyden käsitteiden välinen suhde ei ole täysin selkeä eikä vakiintunut (Hallberg ym. 2011, 391). Neuvosen mielestä on selkeämpää pitää yksityisyyden suojaa kokonaisuutena, jonka yksi osa-alue yksityiselämän suoja on. Yksityiselämän suojaa pidetään vain yhtenä osa-alueena, koska esimerkiksi henkilötietojen suoja tai kotirauha ovat kehittyneet erilaisiksi, joten pelkkä yksityiselämän suoja ei käsitteenä sisällä kaikkia yksityisyyden suojaan kuuluvia osia. (2014, 185.)

Yksityiselämän suojan käsitettä käytetään perustuslaissa siten sekä laajemmassa merkityksessä viittaamaan perustuslain 10 §:n turvaamien oikeuksien kokonaisuuteen, että suppeammassa merkityksessä viittaamaan 10 §:n 1 momentissa turvattuun erityiseen perusoikeuteen (Hallberg ym. 2011, 389).

Yksityisyyden käsite yleensä ymmärretäänkin yksityiselämän käsitettä laajempänä ja kaikki yksilöä läheisesti koskevat tiedot luetaan kuuluvaksi yksityisyyteen (HE 184/1999 vp, 5). Käsitteet yksityis-

elämä ja yksityisyys eivät siis ole toistensa synonyymeja. Eri laeissa käsitteitä yksityiselämä ja yksityisyys käytetään myös eri tavalla. Sovellettavasta lainsäädännöstä riippuen yksityiselämän käsitteellä on myös erilaisia merkityssisältöjä. (Tiilikka 2007, 138, 440.)

Yksityiselämän määrittely on tuottanut vaikeuksia jo painovapaustoimikunnalle vuonna 1973. Toimikunta ei ole nähnyt mahdolliseksi laatia käyttökelpoista määritelmää, josta olisi apua ratkaistessa yksittäistapausten pulmia, jotka esiintyvät käytännössä. Luettelon laatimista yksityiselämän sisältävistä asioista toimikunta ei myöskään ole nähnyt toimivana, koska täydellisen luettelon luominen olisi vaikeaa ja luettelo ei mukautuisi yhteiskunnassa esiintyvien käsityskantojen muutoksiin. Parhaaksi ratkaisuksi on nähty muotoilla suhteellisen yleinen periaate, jota voitaisiin yksittäistapauksissa soveltaa. (KM 1973:1, 102–103.)

Kuten yllä olevasta käy ilmi, voidaan todeta yksityiselämäksi luokiteltavat asiat vaikeasti määriteltäviksi. Yksityiselämän piiriin voidaan kuitenkin lähtökohtaisesti olettaa kuuluvaksi henkilön perhe-elämä, vapaa-ajan käyttö, terveys ja ihmissuhteet (Korpisaari 2015a, 117). Käsitteenä yksityiselämän merkitys ja sisältö vaihtelee eri aikakausina ja on riippuvainen yhteiskunnan kehitysvaiheesta ja moraalisisista arvostuksista. Myös kulttuurilliset erot voivat vaikuttaa siihen, mitä yksityiselämä tarkoittaa eri maissa asuville ihmisille. (Aarto & Vartiainen 2008, 109.) Yksityiselämän suojan käsite muuttuu yhteiskunnan muuttuessa, koska käsite on vahvasti sidoksissa aikansa arvostuksiin (Neuvonen 2015, 865–866).

2.2 Yksityiselämän suoja perusoikeutena

”Jokaisen yksityiselämä, kunnia ja kotirauha on turvattu” (Suomen perustuslaki 731/1999 10.1 § k. 1). Tämä perustuslain 10 § sisältää yksityiselämän suojan, jolla suojataan jokaisen yksityiselämää ja taataan yksityiselämän suoja perusoikeutena jokaiselle Suomessa. Samaan lain pykälään on liitetty kuuluvaksi muitakin perusoikeuksia, joita suojataan yksityiselämän suojan kautta.

Vuonna 1995 tehdyssä perusoikeusuudistuksessa haluttiin koota henkilön yksityistä piiriä suojaavat perusoikeudet yhteen. Kirjoittamistavan uudistamisen yhteydessä myös henkilöllistä soveltamisalaa laajennettiin suojaamaan Suomen kansalaisten lisäksi myös kaikkia muitakin Suomen oikeudenkäyttöpiiriin alaisia ihmisiä. Yksityiselämän suoja koskevan yleislausekkeen ottaminen perusoikeuslukuun oli merkittävä täydennys perusoikeusjärjestelmään. (Hallberg ym. 2011, 390.)

Nykyisenlainen yksityiselämän suoja katsottiin tarpeelliseksi, koska aikaisempi perustuslaki suojaasi yksityiselämää vain pisteittäin, joka vaaransi suojan ulkopuolelle jääneet yksilön kannalta olennaiset ja tärkeät osa-alueet. Perusoikeussuoja yksityiselämälle koettiin myös tärkeäksi, koska tekni- sen kehityksen katsottiin luoneen uusia uhkia henkilön yksityisyydelle. (HE 309/1993 vp, 53.) Mah- dollisuudet puuttua ihmisten yksityisyyteen ovat etenkin tekniikan nopea kehityksen ja kansainvä- lisen tietojenvaihdon tehostumisen seurauksena lisääntyneet (HE 184/1999 vp, 5). Yksityiselämän suojaaminen perusoikeutena ja sen luoma sananvapauden rajoittaminen onkin verrattain tuoretta (Neuvonen 2014, 207).

Nykyinen perustuslain 10 § on samanlainen kuin hallitusmuodon 8 §. Perustuslain 10 § sisältää kuitenkin pykäläotsakkeen ”Yksityiselämän suoja”. Alkujaan perustuslain 10 §:n oikeudet on suo- jattu jo hallitusmuodon alkuperäisessä perusoikeusluettelossa, joka on vuodelta 1919 mutta silloin ne olivat huomattavasti väljemmin kirjoitettuna. (Hallberg ym. 2011, 389.) Perustuslain 10 § ei si- sällä yksityiselämän suojaa rajoittavaa rajoituslauseketta. Yksityiselämän suojaan puuttumisen sal- littavuutta on punnittava perusoikeuksien yleisten rajoittamisedellytysten valossa. (Hallberg ym. 2011, 395.)

Koska yksityiselämällä on perus- ja ihmisoikeusasema, valtiolla on velvollisuus turvata yksityiselä- män suoja yksityisiltä tahoilta tulevia loukkauksia vastaan. Tästä johtuen etupäässä rikos- ja vahin- gonkorvauslainsäädännöllä turvataan yksityiselämää. (Tiilikka 2008, 53.) Olemassa oleva rikos- ja vahingonkorvausvastuu ennalta ehkäisee loukkausten tapahtumista ja toisaalta myös hyvittää jo tapahtuneita loukkauksia (Korpisaari 2016, 57). Tiedotusvälineitä on tuomittu maksamaan korvauk- sia henkisestä kärsimyksestä vahingonkorvauslakiin perustuvassa oikeuskäytännössä, kun tiedo- tusvälineet ovat julkistaneet yksityiselämää loukkaavia tietoja (Niemi-Kiesilä 2002, 430).

Yksityiselämää suojaavat säännökset ovat sananvapauden tarkempaa sääntelyä, jota perustuslain sananvapaussäännöksessä tarkoitetaan. Yksityiselämää turvaava lainsäädäntö täyttää sananva- paus-perusoikeuden rajoittamisedellytykset. Sananvapautta ei kuitenkaan tule rajoittaa enemmän kuin on tarvetta yksityiselämän suojaamiseksi. (Korpisaari 2016, 57.) Oikeus yksityiselämän suo- jaan tulee toteuttaa estämättä joukkotiedotusvälineiden keskeisiä yhteiskunnallisia tehtäviä tai muutakaan tiedon esittämistä, jota voidaan pitää sananvapauden kannalta puolustettavana demo- kraattisessa yhteiskunnassa ja oikeusvaltiossa (HE 19/2013 vp, 38). Todenmukaisen ja yleiseltä

kannalta merkityksellisen tiedon välittäminen on joukkotiedotuksen tehtävä. Näihin tehtäviin kuuluvat myös keskustelun ja mielipiteen vaihdon edistäminen sekä yhteiskunnallisen vallankäytön silmällä pitäminen. (Julkisen sanan neuvosto 2008, viitattu 19.9.2018.)

Kehitys tieteessä sekä tekniikassa luo yksityiselämän suojalle uusia ja aikaisemmin tuntemattomia uhkia. Lainsäädännöllä ei välttämättä ole mahdollisuuksia seurata tätä kehitystä ajoissa ja varautua yksityiselämää uhkaaviin uusiin tekijöihin. Kuitenkin perustuslain yksityiselämää suojaava säännös luonnollisesti ulottaa vaikutuksensa sellaisiinkin uhkatekijöihin, joita ei välttämättä säännöstä kirjoittaessa vielä pystytty ennakoimaan. Juuri yksityiselämän suojan kohdalla perusoikeuksien vaikutuksella yksityisten keskinäisissä suhteissa on erityistä merkitystä. Henkilön oikeutta yksityiselämään ei useinkaan uhkaa julkisyhteisö vaan toinen yksityinen toimija. (Hallberg ym. 2011, 394–395.)

2.3 Yksityiselämän suoja ihmisoikeutena

Yksityiselämän suojasta säädetään kansainvälisellä tasolla ihmisoikeutena ja sen on keskeisessä asemassa useissa kansainvälisissä sopimuksissa. Kansainväliset sopimukset ovat toimineet kirjoittamismalleina Suomen perustuslaissa olevalle yksityiselämän suojalle. (Hallberg ym. 2011, 390.)

Kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevan kansainvälisen yleissopimuksen 17 artiklan mukaan mielivaltainen ja laitton puuttuminen yksilön yksityiselämään, perheeseen, kotiin ja kirjeenvaihtoon tai yksilön kunniaa ja mainetta loukkaavien hyökkäysten suorittaminen ovat kiellettyjä. Euroopan ihmisoikeussopimuksen 8 artikla säätelee oikeudesta nauttia yksityis- ja perhe-elämän kunnioitusta, joka takaa jokaiselle oikeuden nauttia kotiinsa, yksityis- ja perhe-elämäänsä ja kirjeenvaihtoonsa kohdistuvaa kunnioitusta. Korpisaaren (2016, 57) mukaan Euroopan ihmisoikeussopimus on sanamuodoltaan hieman suppeampi kuin Kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskeva kansainvälinen yleissopimus, koska Euroopan ihmisoikeussopimuksessa ei erikseen mainita kunnian ja maineen turvaa.

Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tulkinnat koskien Euroopan ihmisoikeussopimuksen artikla 8:aa ovat edellyttäneet sopimusvaltioita turvaamaan yksityiselämää myös muiden tahojen kuin val-

tion tai valtion virkamiesten suunnalta tulevilta loukkauksilta. Tästä syystä sopimusvaltiolla on velvollisuus ryhtyä toimiin varmistaakseen yksityiselämän suojan toteutumisen myös yksityisten tahojen välillä. Loukkaukset kriminalisoiva tai niitä vastaan korvausoikeudellista suojaa antava lainsäädäntö ja sen ylläpito ovat hyviä keinoja suojata yksityiselämää yksityisiä tahoja vastaan. Useissa maissa yksityisten tahojen tekemät potentiaaliset yksityiselämän loukkaukset ovatkin suurempi uhka verrattuna valtion taholta tuleviin yksityiselämän loukkauksiin. (Korpisaari 2016, 57–58.)

2.4 Yksityiselämää loukkaava tiedon levittäminen

Suomi otti 1960-luvulla oppia muista Euroopan maista, joissa käynnistettiin lainsäädäntö hankkeita yksityiselämän suojan parantamiseksi (Tiilikka 2008, 123). Rikoslain säännöksellä haluttiin vaikuttaa lehdistön toimintaan ja suojella ihmisten yksityiselämää (Tiilikka 2007, 437–438). Lex Hymyksi kutsuttu yksityiselämän suojaa koskeva pykälä hyväksyttiin vuonna 1974 ja siitä tuli rikoslain 27 luvun 3 a § (HE 13/2013 vp, 4). Näin yksityiselämää loukkaavasta tiedon levittämisestä tuli rangaistavaa. Säännös uudistettiin vuonna 2000, jolloin siitä tuli yksityisyyden, rauhan ja kunnian loukkaamista koskeva rikoslain 24 luvun 8 § (Tiilikka 2007, 438).

8 § Yksityiselämää loukkaava tiedon levittäminen

Joka oikeudettomasti

1) joukkotiedotusvälinettä käyttämällä tai

2) muuten toimittamalla lukuisten ihmisten saataville

esittää toisen yksityiselämästä tiedon, vihjauksen tai kuvan siten, että teko on omiaan aiheuttamaan vahinkoa tai kärsimystä loukatulle taikka häneen kohdistuvaa halveksuntaa, on tuomittava yksityiselämää loukkaavasta tiedon levittämisestä sakkoon.

Yksityiselämää loukkaavana tiedon levittämisenä ei pidetä sellaisen yksityiselämää koskevan tiedon, vihjauksen tai kuvan esittämistä politiikassa, elinkeinoelämässä tai julkisessa virassa tai tehtävässä taikka näihin rinnastettavassa tehtävässä toimivasta, joka voi vaikuttaa tämän toiminnan arviointiin mainitussa tehtävässä, jos esittäminen on tarpeen yhteiskunnallisesti merkittävän asian käsittelemiseksi.

Yksityiselämää loukkaavana tiedon levittämisenä ei myöskään pidetä yleiseltä kannalta merkittävän asian käsittelemiseksi esitettyä ilmaisua, jos sen esittäminen, huomioon ottaen sen sisältö, toisten oikeudet ja muut olosuhteet, ei selvästi ylitä sitä, mitä voidaan pitää hyväksyttävänä. (Rikoslaki 39/1889 24:8 §.)

Säännöksessä on tärkeää panna merkille, että säännöksen otsikossa ja sanamuodossa käsitellään loukkaavana asiana nimenomaan yksityiselämää koskevien tietojen levittämistä mutta ei itse tie-

toja. Kysymyksessä onkin yksityiselämää loukkaava tiedon levittäminen eikä yksityiselämää loukkaavan tiedon levittäminen. (Korpisaari 2016, 168.) Neuvosen (2013, 224) mukaan itse tieto ei aiheuta rangaistavuutta vaan tiedon oikeudeton levittäminen. Yksityiselämää koskevien tietojen levittäminen voi siis olla tietyissä tilanteissa sallittua, kunhan tiedot eivät loukkaa kenenkään yksityiselämää tai tiedon levittäminen ei ole oikeudetonta.

Viimeisin säännöstä koskeva uudistus astui voimaan vuonna 2014. Uudistuksen takana oli vankeusrangaistuksen poistaminen sananvapautta rajoittavista rikoksista (HE 19/2013 vp, 19). Tämän lisäksi perusmuotoiseen säännökseen lisättiin myös kolmas momentti, joka rajoittaa rangaistavuuden alaa (Korpisaari 2015a, 114). Uudistuksen myötä rangaistusasteikko muuttui kahden vuoden vankeusmaksimista pelkästään sakkoon. Halu turvata yksityiselämän suojaa tehostetusti ja säilyttää mahdollisuus vankeusrangaistukseen sai aikaan rikoslain 24 luvun 8 a §:n, jossa muotoiltiin törkeä tekemuoto. (Neuvonen 2008, 188.)

Nykyinen säännös perustuu pitkälti aikaisempiin säännöksiin muutamin lisäyksin, joten vanhojen säännösten esityöt muodostavat edelleen huomionarvoisen oikeuslähteen nykyisen säännöksen tulkinnassa. On kuitenkin otettava huomioon, että viimeisimmän uudistuksen päätarkoitus oli saada suomalainen lainsäädäntö ja oikeuskäytäntö vastaamaan Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytäntöä. Säännöksen tulkintaa on monissa kohdissa täsmennetty vuosien varrella kehittyneellä sängen runsaalla oikeuskäytännöllä. (Frände, Matikkala, Tapani, Tolvanen, Viljanen & Wahlberg 2014, 394–395.)

”Rikoslain 8 §:n kriminalisointiin sisältyy useita rikoksen elementtejä niin, että säännöstä voidaan pitää melko monimutkaisena” (Frände ym. 2014, 50). Yksi syy monimutkaisuuteen on, että kriminalisointi on suhteellisen uusi sekä säännöksessä on samalla kertaa pääsääntö ja useampi poikkeus. Säännöksen toinen ja kolmas momentti kertovatkin säännöksen poikkeuksista. Toinen erikoinen asia säännöksessä on se, että se kytkeytyy suoraan perusoikeuksiin ja -vapauksiin sekä ihmisoikeuksiin. Kriminalisointi tarkoittaa, että myös perusoikeuksiin kuuluvaa sananvapautta rajoitetaan samalla. (Frände ym. 2014, 394–395.) Yksityiselämää loukkaava tiedon levittäminen onkin yksi sananvapausrikoksista, koska sen teonkuvaus toteutuu pääasiassa viestinnässä (Neuvonen 2012, 395).

2.4.1 Tieto, vihjaus tai kuva

Rikoslain 24 luvun 8 §:n mukaan rangaistavaa on esittää tieto, vihjaus tai kuva toisen yksityiselämästä käyttäen joukkotiedotusvälinettä tai jotain muuta tapaa, jolla tieto, vihjaus tai kuva päätyvät lukuisten ihmisten saataville. Tieto, vihjaus ja kuva -käsitteiden käyttö lakitekstissä yksityiselämää koskevaa informaatiota kuvaavina käsitteinä viittaavat totuudenmukaisiin asiantiloihin ja tällä tavoin toisen yksityiselämästä levitetään julkisuuteen paikkansapitäviä tietoja, vihjauksia tai kuvia (Frände ym. 2014, 397). Jollain tavalla jo valmiiksi julkinen tieto ei kuitenkaan tarkoita sitä, että sen levittäminen olisi automaattisesti sallittua (Neuvonen 2013, 224).

Vihjaus voi loukata yksityiselämää yhtä paljon tai jopa enemmän kuin nimenomainen tieto. Luonteenomaista vihjaukselle on se, että se luo käsityksen jonkin tiedon olemassaolosta. Jotta vihjaus täyttäisi tunnusmerkistön, sen täytyy johdattaa vihjauksen vastaanottaja tiettyyn käsitykseen jostakin yksityiselämää koskevasta seikasta. (HE 19/2013 vp, 39.) Kuvalla sen sijaan voi olla suurempi yksityisyyteen kajoavampi merkitys kuin sanallisella ilmaisulla (HE 19/2013 vp, 43).

Kuvan, tiedon tai vihjauksen levittämisessä tulee ottaa huomioon, kuinka syväle ilmaisu ulottuu toisen yksityiselämään. Syväle yksityiselämän piiriin ulottuva tieto tai yksityiseltä kannalta vähämerkityksellinen tieto eivät ole hyväksyttävää yksityiselämää koskevan tiedon levittämistä. Painoarvoa on myös annettava asian ajankohtaisuudelle. Lähtökohtana on pidettävä linjaa asiallisesta tiedonvälityksestä ilman vinoilua ja vihjailua. (HE 19/2013 vp, 43.)

Yleisesti ajateltuna vahinkoa, kärsimystä taikka halveksuntaa aiheuttava loukkaus on rangaistava. Näitä asioita tulee arvioida tiedon, kuvan tai vihjauksen objektiivisen sisällön perusteella. Soveltamisalan ulkopuolelle on jätetty sellaiset teot, jotka ovat aiheuttaneet loukatulle kärsimystä mutta vain siksi, koska loukattu on reagoinut asiaan yllättävällä tavalla. (HE 19/2013 vp, 40.) Tiedon levittämisen täytyy täyttää sille säädetty vahinkoedellytys, koska kyse on abstraktista vaarantamisesta (Neuvonen 2013, 224). Teon tyypillisin seuraus tulisi olla kärsimys ja vastaavalla tavalla tulisi myös arvioida halveksuntaa. Luonteeltaan taloudellista vahinkoa voi olla esimerkiksi luottamusase-
man menettämisestä johtuva tulon menetys. Aineetonta vahinkoa taas voi olla esimerkiksi tärkeiden ihmissuhteiden rikkoutuminen tai kunnioitetun luottamustehtävän menettäminen. (HE 19/2013 vp, 40.)

Jos kyse olisi valheellisen tiedon, vihjauksen tai kuvan levittämisestä, tulisi kyseeseen mahdollisesti kunnianloukkaus (Korpisaari 2016, 169). Kunnianloukkauksen tunnusmerkistö täyttyy, kun valheelinen tieto tai vihjaus esitetään siten, että teko on omiaan aiheuttamaan vahinkoa tai kärsimystä loukatulle taikka häneen kohdistuvaa halveksuntaa. Myös toisen halventaminen täyttää kunnianloukkauksen tunnusmerkistön. (Rikoslaki 39/1889 24:9 §).

Yksityiselämää loukkaava tiedon levittäminen voi tulla kyseeseen silloin, kun kunnialoukkauksen tunnusmerkistö ei täyty (Korpisaari 2016, 168). Säännöksessä ei ole osoitettu merkitystä sille, missä julkistettava asia on fyysisesti tapahtunut. Ratkaisevaa on ainoastaan se, koskeeko asia yksityiselämää ja onko sitä käsittelevän tiedon levittäminen omiaan aiheuttamaan vahinkoa, halveksuntaa tai kärsimystä. (Tiilikka 2008, 171.) Julkaistun tiedon tulee olla vahinkoa tuottavaa tai muuten loukkaavaa. Itse tiedon sisältöön ei voida ottaa suoraan kantaa vaan tiedon levittämisen seurauksiin. (Neuvonen 2005, 146.)

2.4.2 Joukkotiedotusväline

Säännöksessä tarkoitetulla joukkotiedotusvälineellä viitataan joukkoviestintään käytettävissä olevaa välinettä, jossa julkaistavat viestit toimitetaan vapaasti valikoituvan henkilökunnan eli yleisön saataville (Frände ym. 2014, 397). Tällaisia joukkotiedotusvälineitä ovat muun muassa sanoma- ja aikakauslehdet, radio, televisio tai internet. Ohjelmien sekä printtilehtien lisäksi myös internetissä julkaistut verkkolehdet, blogit tai keskustelupalstat voivat tulla kysymykseen säännöksessä tarkoitettuina tiedon levittämistapoina (Korpisaari 2016, 168–169). Viestin päätyminen lukuisten ihmisten saataville on muuttunut tekniikan kehittyessä ja tulee muuttumaan myös tulevaisuudessakin. Kehitys luo uusia keinoja toimittaa viestejä ja tietoverkkojen avulla tietoja pystytään välittämään lukumäärältään suurien ihmisryhmien tietoon. (HE 19/2013 vp, 40.)

Joukkoviestinnän täsmällinen määrittely ei kuitenkaan ole tarpeen, koska teko on rangaistava, jos tieto toisen yksityiselämästä toimitetaan lukuisten ihmisten saataville (Frände ym. 2014, 397). Väline, jota tiedon esittämisessä on käytetty ei ole käytännössä olennainen vaan se, miten suuren joukon käytetty väline saavuttaa. Teon täytyminen ei edellytä tietoon saattamista vaan perustuu siihen, että tieto on toimitettu lukuisten ihmisten saataville esimerkiksi tietoverkkoon. (HE 184/1999 vp, 31; HE 19/2013 vp, 40.) ”Lainvalmisteluaineistosta tai oikeuskäytännöstä ei ole pääteltävissä,

kuinka monen henkilön saataville viesti tulee toimittaa, jotta sen levittäminen voisi olla rangaistavaa” (Korpisaari 2016, 169). Viestin vastaanottajakunnan tosiasiallinen laajuus kuitenkin vaikuttaa suoraan korvausvastuun määrään (Korpisaari 2016, 169).

2.4.3 Henkilön antama suostumus

Jotta yksityiselämää loukkaava tiedon levittäminen olisi rikoslain säännöksen nojalla rangaistavaa, tulee tekijän tehdä se oikeudettomasti. Teko ei kuitenkaan ole oikeudeton, jos tiedon julkistamiseen on oikeusjärjestyksen normien mukainen velvollisuus tai oikeus. (HE 19/2013 vp, 40.) On olemassa kaksi pääperustetta, minkä perusteella yksityiselämää loukkaava tiedon levittäminen ei ole oikeudetonta. Ensimmäinen näistä perusteista liittyy virkavelvollisuuteen, jolloin poliisin on tietyissä tilanteissa tiedotettava tuomituista henkilöistä tai vaarallisista rikoksista epäilyistä. Toinen perusteista on asianomaisen henkilön suostumus määrätyn tiedon julkistamiseen. Tämä peruste on oikeuskäytännössä huomattavasti merkittävämpi. Vaikeita rajanveto-ongelmia voi syntyä, koska tapauksissa voi olla kysymys siitä, kuinka pitkälle suostumus ulottuu ja missä muodossa se on annettu. (Frände ym. 2014, 398.)

Lähtökohtana on pidettävä, että suostumus on annettu nimenomaisesti ja ulkopuolisenkin on kyettävä selvästi havaitsemaan suostumuksen olemassaolo (Frände ym. 2014, 398). Arkaluontoisten tietojen levittäminen edellyttää kuitenkin aina nimenomaisen suostumuksen (LaVM 6/2000 vp, 6). Suostumus on pätevä, kun se on annettu vapaaehtoisesti eli erehdyttämällä tai pakottamalla annettu suostumus ei ole pätevä. Suostumuksen antajan tulee myös ymmärtää suostumuksensa merkitys sekä tiedostaa sen seurauksista. (KM 1973:1, 110.) Suostumus on myös aina peruutettavissa (HE 19/2013 vp, 41).

Suostumus ei koske kaikkia yksityiselämän suojan alle kuuluvia tietoja eikä suostumuksen voida katsoa olevan ikuisesti voimassa (Neuvonen 2015, 876). Suostumus voi esimerkiksi ilmetä siitä, että henkilö vastaa haastattelussa yksityisasiotaan koskeviin kysymyksiin avoimesti tai kertoo niistä oma-aloitteisesti. Jokaisen tiedon kohteena olevan tulee kuitenkin antaa suostumus omasta puolestaan, joten ihmisillä on oikeus kertoa omasta elämästään mutta he eivät siitä kertoessaan saa kuitenkaan samalla loukata muiden elämäntapahtumiinsa liittyvien henkilöiden yksityiselämän suojaa. (Korpisaari 2016, 171–172).

2.4.4 Henkilön asema

Rikoslain yksityiselämää loukkaavasta tiedon levittämisestä säätävä säännös rajoittaa henkilöiden yksityiselämää henkilön asemasta johtuen. Toimiminen tietyissä tehtävissä tai toimiminen muuten julkisesti kaventaa henkilön yksityiselämän suojaa suhteessa sananvapauteen. Jos tiedon julkaiseminen vaikuttaa yleiseltä kannalta tärkeään asiaan, yksityiselämän suojan loukkauksesta ei tule rangaista. (Rikoslaki 39/1889, 24:8.2–3 §.) Näillä momenteilla varmistetaan se, että tavalliset ihmiset sekä joukkoviestintä voivat käyttää sanavapauttaan yhteiskunnallisesti merkittävässä asioissa ja niiden käsittelyssä (Neuvonen 2014, 191). Olennaisesti henkilön asema ja toiminta vaikuttavat siihen, missä määrin henkilö voi odottaa tietojen pysyvän poissa julkisuudesta. Poliitikkojen sekä vallankäyttäjien tulee hyväksyä heitä koskevien tietojen esittäminen laajemmin kuin tavallisten henkilöiden. (HE 19/2013 vp, 43.)

Säännöksellä on luotu selvä jaottelu julkisen vallankäyttäjien sekä tavallisten ihmisten välille (Neuvonen 2014, 191). Vallankäyttäjinä pidetään henkilöitä, jotka ovat mukana politiikassa, elinkeinoelämässä tai julkisessa virassa tai tehtävässä taikka näihin rinnastettavassa tehtävässä (Rikoslaki 39/1889, 24:8.2 §). Kuitenkaan sellaisia yksityisasiota julkisen vallan käyttäjästä, joilla ei ole vallankäyttöön liittyvää merkitystä, ei tule levittää, jollei niiden julkaisemiseen ole muuta perustetta (Korpisaari 2016, 170). Yleiseltä kannalta merkittävän asian julkaisemisen tulee tapahtua merkittävän asian käsittelemiseksi eikä pelkästään tyydyttämään lukijakunnan uteliaisuutta. Pelkästään lukijakunnan viihdyttämiseksi julkaistut tiedot eivät ole yhteiskunnallisesti merkittäviä. Yksittäisten ihmisten subjektiiviset kiinnostuksen kohteet eivät voi määritellä olennaisesti punnintaa asian yleisestä mielenkiintoisuudesta. (HE 19/2013 vp, 43.)

Ongelmallisen tapausryhmän muodostavat tavallisten ihmisten virallisten normien vastainen käyttäytyminen eli käyttäytyminen, jonka ilmi tulosta voi seurata virallisia seuraamuksia. Rikosta koskevat tiedot kuuluvat tekijänsä yksityiselämänä suojattaviin seikkoihin, jos rikos on sen laatuinen, ettei sillä voida katsoa olevan yhteiskunnallista merkitystä. Teon julkistaminen riippuu tässä yhteydessä myös teon laadusta, tekijästä ja siitä, miten teko liittyy tekijän yhteiskunnalliseen rooliin. Poikkeavan käyttäytymisen ollessa kyseessä on tärkeää erottaa toisistaan asiat, joilla on merkitystä yleiseltä kannalta ja asiat, mitkä vain herättävät uteliaisuutta. (HE 19/2013 vp, 39.)

2.4.5 Törkeä yksityiselämää loukkaava tiedon levittäminen

8 a § Törkeä yksityiselämää loukkaava tiedon levittäminen

Jos yksityiselämää loukkaavassa tiedon levittämisessä aiheutetaan suurta kärsimystä tai erityisen suurta vahinkoa ja rikos on myös kokonaisuutena arvostellen törkeä, rikoksentehtäjä on tuomittava törkeästä yksityiselämää loukkaavasta tiedon levittämisestä sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi (Rikoslaki 39/1889 24:8 a §).

Yksityiselämää loukkaavan tiedon levittämisen törkeä tekemuoto on moitittavampi tekemuoto (HE 19/2013 vp, 44). Törkeästä yksityiselämää loukkaavasta tiedon levittämisestä voidaan rangaista enimmillään kahdella vuodella vankeutta (Rikoslaki 29/1889 28:8 a §). Törkeään yksityiselämää loukkaavaan tiedon levittämiseen tuomitseminen edellyttää ankaroittamisperusteen olemassa oloa sekä törkeiltä tekemuodoilta edellytettävän kokonaistörkeysvaatimuksen toteutumista. Ankaroittamisperusteena on teon aiheuttama suuri kärsimys. Rikoksen täytyy aiheuttaa huomattavasti suurempaa kärsimystä kuin tyypillinen perusmuotoinen yksityiselämää loukkaava tiedon levittäminen, jotta ankaroittamisperuste täyttyy. Myös erityisen suuren vahingon aiheuttaminen on ankaroittamisperuste. Erityisen suureksi vahingoksi voidaan luokitella esimerkiksi työuran etenemisen olennainen vaikeutuminen tai suuri taloudellinen vahinko. Teon kokonaistörkeyttä olennaisesti lisää myös teon vahingoittamistarkoitus. (HE 19/2013 vp, 44.)

2.5 Henkilön aseman vaikutus yksityiselämän suojaan

Julkisen sanan neuvoston mukaan yksityiselämän suojaa tarkasteltaessa kansalaiset voidaan jakaa kolmeen eri luokkaan. Ensimmäinen luokka pitää sisällään merkittävät vallankäyttäjät politiikan, hallinnon ja elinkeinoelämän kannalta. Tähän luokkaan kuuluvilla on periaatteessa suppein yksityiselämän suoja, koska kansanvaltaisessa yhteiskunnassa on oikeus saada heitä koskevia tietoja. Toisessa luokassa ovat aikalaishistoriaan kuuluvat, tunnetut ja julkisuudessa esiintyvät henkilöt esim. kulttuurin tai viihde-elämän alalta. Kolmas ja viimeinen luokka pitää sisällään tavalliset ihmiset, joiden yksityiselämän suoja on kaikista laajin. (2008, viitattu 19.9.2018.)

KUVIO 1 Yksityiselämän suojan laajuus aseman perusteella

Yllä oleva pyramidikuvio havainnollistaa henkilöiden yksinkertaisen jaottelun heidän roolinsa perusteella. Yksityiselämän suoja on laajimmillaan pyramidin pohjalla ja suppeimmillaan sen huipulla.

Ollilan (2011, 341) mielestä lainsäädäntö ei kuitenkaan vastaa tätä kolmijakoa, koska siinä on ainostaan vallankäyttäjää koskeva suora poikkeus. Niemi-Kiesilän (2002, 430) mukaan vallankäyttäjien ja tavallisten ihmisten väliin sijoittuva julkisuuden henkilöiden kategoria on kuitenkin paikallaan, sillä kysymys on pääosin sellaisista ihmisistä, jotka ovat itse päättäneet antaa yksityiselämänsä koskevia tietoja julkisuuteen.

Henkilön asemalla on merkitystä yksityiselämän suojan laajuutta tarkasteltaessa. Oikeudellisessa arvioinnissa henkilön toiminta ja asema otetaan todellisuuden mukaisesti huomioon. (HE 19/2013 vp, 38.) Asemaopissa hyödynnetään jaottelua henkilön yhteiskunnallisen aseman perusteella sekä arvioidaan henkilön omaa aktiivisuutta julkisuuden suhteen (Neuvonen 2013, 225–226). Julkisen sanan neuvosto (2017, viitattu 19.9.2018) on todennut lausumassaan 3420/L/04, että jokaisella on asemastaan ja saamastaan julkisuudesta riippumatta yksityiselämän suoja ja ihmisarvo, vaikka henkilö itse haluaisikin kertoa yksityiselämästään julkisuudessa.

Tiilikän mielestä henkilön asema toimii vain yhtenä ratkaisuperusteena, vaikka asema onkin monissa tapauksissa merkittävä tekijä. Se, minne saakka yksityiselämän suoja ulottuu, on tapauskohtaista punnintaa. Vaikuttavia kriteerejä ovat muuan muassa käsiteltävä asia sekä sen merkitys ja liityntä asianomaisen henkilön rooliin yhteiskunnassa, asianosaisen mahdollinen aikaisempi esillä

olo julkisuudessa, yleisön perusteltu oikeus saada tieto julkistettavasta asiasta, asian valtakunnallinen tai paikallinen merkitys, tiedon julkaisseen viestintävälineen paikallisuus tai valtakunnallisuus sekä viestinjulkaisemistapa tai tyyli. (2008, 152–153.)

On tärkeää, että yksityiselämän suojan laajuus tulkitaan kussakin yksittäistapauksessa erikseen, koska henkilöiden asemassa voi tapahtua muutoksia lyhyessäkin ajassa. Myös paikalliset olosuhteet voivat vaikuttaa henkilön asemaan ja helposti valtakunnallisesti tavalliseksi ihmiseksi luettava henkilö voi pienemmällä paikkakunnalla olla varsin merkittävässä roolissa vallankäyttäjänä. Pelkästään henkilön asemaan perustuva yksityiselämän suojan arviointiperuste olisi liian yksinkertainen ja monia tärkeitä asioita huomiotta jättävä. Henkilön aseman perusteella asiaa ei tule ratkaista kaavamaisesti vaan merkitystä on annettava myös käsiteltävän asian merkittävyydelle. (Julkisen sanan neuvosto 2008, viitattu 19.9.2018.) Vaikka henkilöt kuuluisivatkin samaan ”julkisuuskategoriaan”, ei yksityiselämän suojaa voida ratkaista pelkästään kategorian perusteella (Tiilikka 2008, 153).

Ajan kuluessa henkilön rooli voi muuttua ja henkilö voi vetäytyä pois tehtävästään tai julkisuudesta. Vanhalla roolilla ei tämän jälkeen ole välttämättä merkitystä yksityiselämän suojaa tarkasteltaessa. (Tiilikka 2007, 448.) Henkilön roolin muuttuessa aikaisemmin yhteiskunnallisesti merkittävät asiat voivat lakata olemasta yhteiskunnallisesti merkittäviä mutta muutos voi olla myös päinvastainen. Yhteiskunnallisen muutoksen johdosta aiemmin yksityiselämän piiriin kuuluvien tapahtumien merkitys voi muodostua yhteiskunnallisesti merkittäväksi. (KM 1973:1, 108–109.) Merkittävästä vallankäyttöasemasta pois vetäytyminen ei kuitenkaan palauta henkilön yksityiselämän suojaa täysin tavallisen ihmisen suojan tasolle (Tiilikka 2007, 448).

Tavallisen henkilön yksityisasioiden julkistamiselle ei voida lähtökohtaisesti käyttää perusteena hänelle läheisen henkilön yhteiskunnallisesti merkittävää asemaa (Tiilikka 2008, 158). Kategorisesti julkisuuden henkilön läheisiä ei voida pitää julkisuuden henkilöinä, koska julkisuus on aina sidottu yksittäiseen henkilöön (Neuvonen 2013, 228). Lähipiirin asema on siis aina itsenäinen. Pelkästään seurustelusuhte julkisuuden henkilön tai vallankäyttäjän kanssa ei oikeuta loukkaamaan seurustelukumppanin yksityiselämää (Niemi-Kiesilä 2002, 430). Kuitenkin lähipiirin yksityiselämän suoja on kaventunut vallankäyttötehtäviin liittyvien asioiden osalta (Korpisaari 2016, 171).

Vaikka jokin asia kiinnostaisikin lukijoita, se ei anna oikeutusta tiedon levittämiselle. Tavallisella henkilöllä ei yleensä ole velvollisuutta suostua julkisen tarkastelun tai julkisen huomion alaiseksi

niin, että tiedon levittäminen olisi omiaan tuottamaan hänelle kärsimystä, vahinkoa tai halveksuntaa. Ei ole myöskään merkitystä, vaikka asia olisi jo entuudestaan esimerkiksi työyhteisön tai lähipiirin tiedossa. (Tiilikka 2008, 161.)

Vain luonnollisella henkilöllä voi olla kriminalisoinnilla suojattu yksityiselämä, joten oikeushenkilöitä koskevien tietojen levittäminen ei ole yksityiselämän suojan vastaista. Oikeushenkilöitä koskevien tietojen levittäminen voi kuitenkin joissain tapauksissa vaikuttaa niihin liittyviin luonnollisiin henkilöihin ja heitä koskeviin tietoihin sekä niiden leviämiseen. Yksityiselämän suoja suojaa lisäksi vain elossa olevia henkilöitä. (HE 19/2013 vp, 38.)

3 JULKISUUDEN HENKILÖIDEN YKSITYISELÄMÄN SUOJA

3.1 Julkisuuden henkilö

Julkisuuden henkilöitä ovat henkilöt, jotka ovat julkisuuden kanssa tekemisissä enemmän kuin tavalliset ihmiset ja kenties hyödyntävät sitä toiminnassaan. Julkisuuden henkilö voi olla esimerkiksi kulttuurielämään osallistumisensa perusteella, urheilijana tai jonkin erityisen teon tai tapahtuman vuoksi. (HE 19/2013 vp, 38.) Julkisuuden henkilöitä voivat myös olla poliitikot tai muut vallankäyttöön liittyvässä asemassa olevat henkilöt (HE 19/2013 vp, 38).

Niin sanotut julkkikset lukeutuvat myös julkisuuden henkilöihin ja voivat olla esimerkiksi näyttelijöitä, juontajia, laulajia tai missejä. Julkkiksina toimivat myös henkilöt, jotka esiintyvät julkisuudessa ilman, että tämä pohjautuisi heidän aikaansaannoksiinsa tai suorituksiinsa. Julkkikseksi tulemiseen voi riittää pienikin teko esimerkiksi seurustelu-, avio-, tai sukulaisuussuhde julkisuuden henkilöön. (Tiilikka 2008, 166.) Yleisesti julkisuuteen voi olla vaikea päästä mutta joskus julkkikseksi tulemiseen voi riittää yksittäinen tapahtuma (Tiilikka 2007, 107).

Juholinin ja Kuutin mielestä julkisuuden henkilöt ovat joukkona suuri, joten heistä ei voida puhua yhtenäisenä ryhmänä. Julkisuuden henkilöistä voidaankin erottaa kolme ryhmää. Nämä ryhmät ovat pääasiassa substanssiasiaa kommunikoivat, substanssista sekä yksityiselämästään keskustelevat ja vain yksityiselämästään raportoivat henkilöt. Ensimmäinen ryhmä koostuu taiteilijoista, poliitikoista, asiantuntijoista ja tutkijoista, jotka tavoittelevat laajaa näkyvyyttä myös muilla kuin perinteisillä asiafoorumeilla. Toisessa ryhmässä taas ovat henkilöt, jotka painottavat omaa tai organisaationsa asiaa. He myös sallivat julkisuuden ulottamisen yksityiselämäänsä. Tämän kaltainen toiminta on yleistä kulttuuri- ja viihdealalla. Toiminta on jopa jossain määrin tuotteistettu ilmiö. Kolmas ja viimeinen ryhmä pitää sisällään pelkästään yksityiselämänsä vuoksi julkisuudessa olevat henkilöt. Tämä on ryhmistä harvinaisin ja siihen kuuluu yleensä uransa loppupuolella olevat henkilöt tai henkilöt, jotka ovat julkisuudessa puolisoistaan tai perheestään johtuen. (2004, 99.)

Erialaisten julkisuuden henkilöiden julkinen rooli voi vaihdella suurestikin yksinomaan työasioita koskevasta julkisuudesta avoimeen yksityisasioiden kertomiseen julkisuudessa. Henkilöiden julkiset roolit voivat myös yhdistyä ja mennä limittäin. Poliitikon ja julkkiksen roolit voivat yhdistyä joissain

tapauksissa, kun esimerkiksi ensin viihdejulkisuuden alalla työskennellyt hakeutuu politiikkaan tai toisin päin. (Tiilikka 2008, 152–153.) Yksityiselämän suojaa on arvioitava ottamalla huomioon asian merkitys suhteessa molempiin rooleihin, jos henkilöllä on useampi rooli (Tiilikka 2008, 166).

3.2 Yksityiselämän suojan soveltaminen julkisuuden henkilöihin

Vallankäyttäjien valvontaa koskeva rikoslain 24 luvun 8 §:n 2 momentin poikkeussäännöstä ei sovelleta julkisuuden henkilöihin, jotka eivät ole momentin sanotussa vallankäyttöasemassa. Heihin sovelletaan rikoslain 24 luvun 8 §:n 1 momenttia niin kuin tavallisiin ihmisiin. (HE 184/1999 vp, 33.) Yksityiselämän piiri on kuitenkin laajempi tavallisilla ihmisillä kuin esimerkiksi viihdetaitelijoilla, joiden toiminta luonteeltaan julkisena ei ole yksityiselämän asia (LaVM 6/2000 vp, 5). Vallankäytön valvontaa tarkasteltaessa julkisuuden henkilöiden yksityisasiassa ei yleensä ole siihen liittyvää merkitystä (Korpisaari 2016, 171). Julkisuuden henkilöiden yksityiselämän käsitteleminen esimerkiksi viiheellisessä julkaisussa ei yleensä ole perusteltavissa asian yhteiskunnallisella merkittävyydellä (LaVM 6/2000 vp, 5).

Keskeisiä ovat teon yksityiselämän ja oikeudettomuuden käsitteet, kun arvioidaan julkisuuden henkilöiden yksityiselämän suojaa (LaVM 6/2000 vp, 5). Julkisuuden henkilöiden yksityiselämää koskevien tietojen julkaisu perustuukin yleensä suostumukseen tai asian aikaisempaan esille tuloon (Korpisaari 2015a, 119). Uutisoitavan asian aikaisempi esille tulo julkisuudessa poistaa sen julkisuuden henkilön yksityiselämän suojan piiriin kuuluvista asioista (Korpisaari 2016, 171). Oikeudenmukaisuus pyritään ratkaisemaan henkilön nimenomaiselle tai hiljaisella suostumuksella (LaVM 6/2000 vp, 5). Hiljaisen suostumuksen perusteella on saatettu pitää sallittuna julkistaa joukkotiedotusvälineissä esimerkiksi viihdetaitelijoiden ja muiden julkisuudessa esiintyvien henkilöiden yksityiselämän asioita (HE 19/2013 vp, 41).

On kuitenkin ongelmallista olettaa hiljaista suostumusta, koska kyse on perusoikeutena suojatusta yksityiselämän suojasta. Yleensä ei ole perusteltua olettaa, että henkilö olisi suostunut ainakaan yksityiselämänsä ydinalueelle kuuluvien tietojen julkistamiseen. (LaVM 6/2000 vp, 5.) Suostumuksen ei myöskään voida olettaa olevan asiallisesti tai ajallisesti kovin laaja. Asiallinen tai ajallinen laajuus on aina suhteutettava käsiteltävään asiaan. (Neuvonen 2013, 230.)

Ajatus yksityisestä tiedosta omaisuutena on suostumusopin kannalta mielenkiintoinen. Tällöin yksityinen tieto muuttuisi kauppatavaraksi. Tämä selventäisi julkisuuden hyödyntämistä mutta toisaalta myös antaisi mahdollisuuden päättää omasta julkisuuskuvasta. Julkisuuden henkilön itsensä määriteltävänä olisi ne yhteydet, missä hänen tietojaan julkaistaisiin ja hän voisi myös kieltää tällä tavoin negatiivisen julkisuuden. (Neuvonen 2015,877.)

3.3 Julkisuuden henkilön oma vaikutus

Jos henkilö tuo jatkuvasti yksityisasiotaan julkisuuteen, on henkilön yksityiselämän piiri kaventunut hänen omien toimiansa johdosta. Useat vallankäyttäjät ja poliitikot sekä korkeat virkamiehet ovat julkisuudessa vain työtehtäviensä perusteella. Heidän yksityiselämäänsä koskevien tietojen paljastaminen ei välttämättä liity mitenkään heidän tehtäviensä arviointiin mutta jotkut vallankäyttäjät haluavat kuitenkin tuoda julkisuuteen paljonkin omia yksityisasiotaan. (Tiilikka 2008, 152–153.) Kun henkilöä koskeva yksityiselämän piiriin kuuluva tieto on perusteltua julkaista, tiedon ei kuitenkaan tule ulottua pidemmälle kuin asian käsittelemiseksi on välttämätöntä. Harkintaa tulee kuitenkin käyttää sellaisten tietojen kohdalla, jotka liittyvät henkilön fyysisiin tai psyykkisiin ominaisuuksiin taikka muutoin läheisesti hänen persoonaansa. (Julkisen sanan neuvosto 2008, viitattu 19.9.2018.)

Julkisuuden henkilöiden kohdalla on otettava huomioon, kuinka paljon henkilö on itse avannut yksityiselämäänsä julkisuudessa (HE 19/2013 vp, 38). Toisille julkiseen rooliin kuuluu sellaisten asioiden tuominen julkisuuteen, jotka enemmistö haluaa pitää omana tietonaan (LaVM 6/2000 vp, 5). Ilman henkilön itsensä suostumusta muut voivat olla oikeutettuja kertomaan asioita henkilön yksityiselämästä, jos asiat ovat arkaluonteisuudeltaan samantyyppisiä asioita kuin hänen itsensä itsestään paljastamat asiat (HE 19/2013 vp, 38). Jakamalla tietoja yksityiselämästään joutuu varautumaan myös siihen, että yksityiselämää käsitellään muutenkin kuin henkilön itsensä haluamalla tavalla (Neuvonen 2013, 231).

Joillekin henkilöille julkisuuden henkilönä oleminen ja julkisuudessa eläminen on ammatti (Tiilikka 2007, 107). Mediapersona onkin noussut julkisuuden henkilön synonyymisanaksi (Juholin & Kuutti 2004, 98). Useat internetin mahdollistamat kanavat ovat mahdollistaneet ammattitoiminnan esiintuomisen sekä oman itsensä brändäämisen (Korpisaari 2015b, 3). Henkilö, joka on viihdejulkisuuden kautta yksityiselämänsä jakamalla muodostanut itsestään tuotteen, on hyväksynyt ka-

peamman yksityiselämän suojan. Useat julkisuuden henkilöt ovatkin tuotteistaneet itsensä julkisuuden kautta. (Neuvonen 2015, 877.) Tämä on nykyään hyvinkin selvästi havaittavissa oleva ilmiö. Tuotteistamalla itsensä he kuitenkin sallivat tuotteen, eli itsensä, arvostelun ja käsittelyn muiden tuotteiden tavalla (Neuvonen 2013, 230).

Kuten tuotteen myynnissä myös itsensä tuotteistaneilla tärkein myyntivaltti on mielikuva. Jokaisen yksityiselämään kuuluvan tiedon julkaisu on kuitenkin kyettävä perustelemaan. Halu vahingoittaa toisen yksityiselämää ei oikeuta yksityiselämän suojan loukkaamiseen. (Neuvonen 2015, 877.) Itsensä tuotteistaneen julkisuuden henkilön kohdalla on perusteltua noudattaa periaatetta, jonka mukaan julkisuuden henkilö on vastuussa kaikista tekemisistään sekä sanomisistaan (Neuvonen 2013, 230). Julkisuuden henkilö, joka itse jakaa julkisuuteen arkaluontoisia asioitaan ei siis voi vaatia yhtä suurta suojaa kuin asiansa visusti omana tietonaan pitänyt julkisuuden henkilö. Tietyn yksityisasiansa julkisuuteen tuoneen henkilön voidaan siltä osin katsoa luopuneen yksityiselämänsä suojastaan. Tällöin muutkin tiedotusvälineet saavat oikeuden kommentoida ja välittää tietoa asiasta. (Tiilikka 2008, 167.)

Julkisuuden henkilöt ovat mielipidevaikuttajia, joten heidän tulisi kantaa vastuu esikuvina sekä elää sillä tavalla kuin puhuvat. Tapauskohtaista harkintaa onkin käytettävä ja mietittävä, millä tavoin julkisuuden henkilö on käyttäytynyt julkisuudessa. Yksityiselämän suojalle on annettava vähemmän painoarvoa verrattuna tilanteeseen, jossa henkilö puhuu julkisuudessa vain työasioista, jos julkisuuden henkilö on pyrkinyt julkisuuteen erilaisilla paljastuksilla tai skandaalinhakuisuudella ja nyt toimii tavalla, mikä on ristiriidassa hänen imagojensa kanssa. (Neuvonen 2013, 230.)

Juholinin ja Kuutin (2004, 98) mielestä julkisuuden henkilö sanalla on ristiriitainen kaiku, koska se voidaan kokea vähättelynä tai arvosteluna. Kaikki julkisuuden henkilötkään eivät suhtaudu julkisuuteen samalla tavalla vaan toiset suhtautuvat siihen myönteisemmin ja toiset kielteisemmin (HE 19/2013 vp, 38). Tiilikka kertoo esimerkin näyttelijästä, joka ei ole itse avannut yksityiselämänsä tiedotusvälineillä. Tällöin näyttelijän yksityiselämän suoja rinnastuu niin sanottuun tavallisen ihmisen yksityiselämän suojaan. (2008, 168.) Vaikka lehdet seuraavatkin julkisuuden henkilöiden elämää ja asioita, se ei ole perusteltu syy julkisuuden henkilön yksityiselämän suojan kaventumiselle, jos julkisuuden henkilö haluaa pitää yksityiselämänsä poissa julkisuudesta (Tiilikka 2007, 497). Jos julkisuuden henkilö ei siis avaa yksityiselämänsä itse julkisesti, hänen yksityiselämän suojansa pysyy yhtä laajana kuin tavallisella ihmisellä.

Tilanteet, jossa henkilö on julkisuudessa kertonut yksityiselämäänsä kuuluvista positiivisista asioista mutta jättänyt kertomatta samaan aiheeseen liittyvistä negatiivisista puolista, ovat oikeudellisesti arvioituina ongelmallisia (Tiilikka 2008, 168). Tiukan suostumuksen vaatiminen julkisuuden henkilöiltä mahdollistaa heidän julkisuuden ohjailunsa ja he voivat käyttää hyväksi julkisuutta kertomalla vain asioita, joiden haluavat päätyvän julkisuuteen (Neuvonen 2015, 877). Käytännössä henkilön positiiviseen julkisuuteen heittäytyminen tarkoittaa usein riskiä siitä, että samaan aihepiiriin liittyvät negatiiviset asiat voivat myös tulla ilmi ilman henkilön itsensä suostumusta. Julkistamista negatiivisten asioiden osalta ei voida perustella oletetulla suostumuksella vaan perustetta yksityiselämän piiriin kuuluvien asioiden julkaisemiselle on haettava julkisuuden henkilön aikaisemmasta toiminnasta. (Tiilikka 2008, 168.)

Tietyissä tapauksissa tavallisesti yksityiselämän piiriin kuuluvat asiat liittyvät niin paljon henkilön rooliin tai julkiseen toimintaan, että niistä tulee osa sitä. Tällaisissa tapauksissa voi olla perusteltua tuoda ilmi, että henkilön julkisuuteen kertomat asiat eivät vastaa todellisuutta. Tyypillisesti julkisuuden henkilön yksityiselämää koskevilla tiedoilla ei kuitenkaan ole suurta merkitystä hänen julkisen toimintansa kannalta. (Tiilikka 2008, 168.)

3.4 Julkisuuden henkilö julkisella paikalla

Julkisuuden henkilöiden yksityiselämää koskevien tietojen julkaisemisesta perustellaan monesti sillä, että asia, joka julkaistaan, on tapahtunut julkisella paikalla. Julkisella paikalla toimiessaan julkisuuden henkilö ei voikaan vaatia yhtä laajaa yksityisyyttä kuin suljetuissa tiloissa. Julkisilla paikoilla tapahtuneista toimista ei kuitenkaan ole täysin vapaata raportointioikeutta. (Tiilikka 2008, 171.) Paikkaopin mukaan asian tapahtuminen julkisella paikalla kaventaa yksityisyyden suojaa (Neuvonen 2013, 226). Julkisella paikalla arkipäiväisten toimien suorittaminen ei kuitenkaan ilmaise julkisuuden henkilön suostumusta toiminnan julkistamiseen joukkotiedotusvälineessä tai muussa sen kaltaisessa. Esimerkiksi kaupoista ja muista liikkeistä hankitut ostokset tai lääkärikäynti ovat osa julkisuuden henkilön yksityiselämää, vaikka tapahtumapaikat ovatkin julkisia paikkoja. (Tiilikka 2008, 172.)

Kun kysymyksessä on julkisuuden henkilön toiminta julkisessa yleisötilaisuudessa, tulee asiaa arvioida toisella tavalla. Yleensä julkisissa yleisötilaisuuksissa on tiedotusvälineiden edustajia pai-

kalla, joten julkisuuden henkilön tulee varautua siihen, että hänen toiminnastaan voidaan raportoida. Julkisissa yleisötilaisuuksissa julkisuuden henkilö voi itse ennakoida tilaisuuteen osallistumisesta tulevan mediajulkisuutta, jolloin hänen tulee sopeuttaa käytöksensä sen mukaan. Tilaisuus voi myös liittyä suoraan julkisuuden henkilön rooliin tai hänen julkisiin tehtäviinsä, jolloin siihen liittyvä raportointi ei koske hänen yksityiselämän piiriään vaan ammattitehtävän hoitamiseen liittyvää seikkaa. (Tiilikka 2008, 172.)

Tilanneopin mukaan osallisuus yhteiskunnallista merkitystä omaavaan tapahtumaan kaventaa tapahtumaan osallistuneen yksityisen henkilön yksityisyyden suojaa (Neuvonen 2013, 226). Onkin perusteltua olettaa, että julkisissa ja yleistä kiinnostusta herättävissä tapahtumissa julkisuuden henkilön yksityiselämän suoja on kapeampi kuin arkipäiväisien askareiden suorittaminen julkisella paikalla. Julkisuuden henkilöllä on mahdollisuus välttää julkisia tapahtumia ja tilaisuuksia, jos hän haluaa. Hänellä on myös mahdollisuus mennä sinne ilman kumppaniaan, jos hän ei halua tuoda parisuhdettaan julkisuuteen. Kuitenkin julkisilla paikoilla olemista on vaikeampaa välttää. Useat arkipäiväiset toiminnot edellyttävät julkisilla paikoilla olemista ja toimintojen suorittamista, joten pelkästään julkisella paikalla olemista ei voida tulkita osoittavan suostumusta. Jos julkisuuden henkilö kuitenkin havaitsee paikalla olevan tiedotusvälineille kuvaavia valokuvaajia ja menee vapaaehtoisesti kameran eteen, hänen voidaan menettelyllään katsoa antaneeksi suostumuksensa kuviin ja niiden julkaisemiseen. (Tiilikka 2008, 172–173.)

3.5 Yksityiselämän suojan loukkaaminen ja media

Julkisuuden henkilöllä sekä medialla on omat tavoitteensa julkisuuden suhteen. Julkisuuden henkilön yksityiselämän suojaa pohdittaessa tulee ymmärtää, että julkisuuteen on mahdollista tulla sitä tavoittelemalla tai tahtomatta. Positiivinen julkisuus voi helposti muuttua ajan kuluessa negatiiviseksi julkisuudeksi. (Tiilikka 2008, 166.) Tunnetun ja julkisuudessa esiintyvän henkilön ammatillisiin tehtäviin tai julkiseen rooliin kuuluva toiminta sellaisenaan ei kuulu suojattuun yksityiselämään. Sitä on mahdollista asianomaisen julkisuuden henkilön suostumuksetta tiedotusvälineissä kommentoida ja arvostella. Kuitenkin elämäntapoja koskevat yksityiselämän tiedot kuuluvat yleensä julkisuudenkin henkilön yksityiselämään. (Julkisen sanan neuvosto 2008, viitattu 19.9.2018.)

Julkisuuden henkilöiden yksityiselämää koskevat paljastukset ovat usein viihdelehdille hyvinkin tärkeää juttusisältöä. Näiden yksityiselämää käsittelevien artikkeleiden avulla lehtiä myydään uteliaalle yleisölle. Jos verrataan paljastusjuttujen lukumäärää yksityiselämän loukkaustapauksiin, joita ratkotaan tuomioistuimissa, voidaan huomata tapausten harvoin päätyvän tuomioistuimen käsiteltäviksi. Monet loukkaustapaukset sovitaan oikeudenkäynnin ulkopuolella tai rikokseen perustuvia korvauskanteita ajetaan siviiliprosessissa. Myös Julkisen sanan neuvoston yksityiselämän suojaan liittyvät kantelut harvoin koskevat julkisuuden henkilöitä. (Tiilikka 2008, 174.)

Yhtenä syynä oikeudenkäyntien vähäisyyteen voidaan pitää julkisuuden henkilöiden myöntymiseen siinä, että julkisuus ei aina ole pelkästään positiivista. Monet julkisuuden henkilöt pitävät julkisuudessa esiintymisestä ja suorastaan tarvitsevat julkisuutta. Negatiivistakin julkisuutta pidetään parempana kuin julkisuuden puuttumista kokonaan ja positiivisen julkisuuden hintana mielletään negatiivinen julkisuus. Osalla julkisuuden henkilöistä ei ole mitään tietoa, missä yksityiselämän suojan rajat menevät ja he usein luulevat, että kerran julkisuuteen lähteneestä voidaan kirjoittaa mitä tahansa. Tällaista käsitystä vahvistavat paljastusjutut, joiden julkaisuun on saatu asianomaisen suostumus mutta suostumus ei ole selvästi havaittavissa itse jutusta. (Tiilikka 2008, 174–175.)

Oikeudenkäyntien vähäisyyteen vaikuttavana tekijänä voidaan myös pitää sitä, että lehdet ovat ryhtyneet uutisoimaan mediaoikeudenkäynneistä varsin näytävästi. Lisäjulkisuuden pelon vuoksi oikeudenkäynneistä pidätetään eikä huomiota haluta kohdistaa itseensä yhtään enempää. Kaikkein räikeimmistä ylilyönneistä kuitenkin maksetaan korvauksia kaikessa hiljaisuudessa ilman oikeudenkäyntejä. Tämä on yleinen menettelytapa myös silloin, kun halutaan välttyä lehdistön kanalta huonojen ennakkotapausten syntymiseltä. Pieniin korvaussummiin tyytymistä pidetään parempana vaihtoehtona kuin epävarmaa mahdollisuutta suurempiin korvauksiin vuosien käräjöinnin jälkeen. Näin välttään myös oikeudenkäynnin julkisuudelta sekä oikeudenkäyntien kuluista. (Tiilikka 2008, 175.)

Yksityiselämän suojan loukkaukseen puuttuminen jälkikäteen on ongelmallista. Tapahtunutta loukkausta ei saa koskaan tekemättömäksi. Esimerkiksi virheellisen tiedon korjaaminen oikealle tiedolla ei pyyhi loukkausta enää pois. Vahingonkorvauksellakaan tilannetta ei ole enää mahdollista palauttaa ennalleen, koska aiheutettu kärsimys ei ole rahassa mitattava suure. Julkisuuden henkilöt voivat usein kokea olevansa suojattomia tiedotusvälineitä vastaan. Yleinen käsitys voi olla, että julkisuudesta ei voi vetäytyä ja siihen kerran suostunut on ikuisesti tiedotusvälineiden silmissä vapaata riistaa. (Niemi-Kiesilä 2002, 430–432.)

4 JULKISEN SANAN NEUVOSTO

1960-luvulla keskustelu median sääntelystä kiihtyi ja ala itse päätti ryhtyä toimeen (Neuvonen 2013, 118). Julkisen sanan neuvosto eli JSN perustettiin 1968 ja se oli joukkotiedotusvälineiden tapa puuttua sensaatiolehdistön kirjoitteluun (Tiilikka 2008, 123). Julkisen sanan neuvoston tehtävänä on tulkita hyvää journalistista tapaa sekä puolustaa sanan- ja julkaisemisen vapautta. Julkisen sanan neuvosto ei kuitenkaan ole tuomioistuin eikä se käytä julkista valtaa mutta sen päätöksiä seurataan kuitenkin tarkoin. (Julkisen sanan neuvosto 2018, viitattu 19.9.2018.) Sen toimivalta pohjautuu perussopimukseen, jonka mukaan Julkisen sanan neuvoston tehtäviin kuuluu tulkita hyvää journalistista tapaa sekä puolustaa sanan- ja julkaisemisen vapautta (Neuvonen 2013, 118).

Julkisen sanan neuvostolle on mahdollista kenen tahansa tehdä kantelu, jos hänen mielestään hyvää journalistista tapaa on loukattu lehdistössä, radiossa tai televisiossa. Myös internet-aineiston käsitteleminen on mahdollista, jos se katsotaan julkaistuksi tiedotusvälineessä. Tiedotusvälineelle, joka on rikkonut neuvoston mielestä hyvää journalistista tapaa, annetaan huomautus, joka on julkaistava määräajassa. Jos tiedotusväline ei sitä julkaise, annetaan se muutoin julkisuuteen. Periaatteellisesti tärkeänään pitämiään asioita JSN voi käsitellä omasta aloitteestaan. (Julkisen sanan neuvosto 2018, viitattu 19.9.2018.) JSN onkin antanut merkittäviä lausuntoja yksityiselämän suojasta (Neuvonen 2013, 118).

4.1 2578/AL/97

Kantelun kohteena olleessa 7 päivää -lehden artikkelissa kerrottiin kadulla sattuneesta välikohtauksesta, jossa julkisuudesta tuttu viihdetäiteilijä oli silminnäkijöiden mukaan syyllistynyt väkivaltaiseen käytökseen sivullisia kohtaan. Artikkelissa kerrottiin kantelijan hyökänneet opiskelijatyttöjen kimppuun ja tästä syystä joutuneen putkaan. Kantelijan kerrottiin myös vierailleen erotiikkabaarissa ennen välikohtausta. (Julkisen sanan neuvosto 1998a, viitattu 15.1.2019.)

Julkisen sanan neuvosto totesi ratkaisussaan, että jokaisella ihmisellä on oikeus yksityiselämän suojaan mutta yksityiselämän suojan ulottuvuus vaihtelee henkilön aseman sekä julkaistavan tiedon mukaan. Neuvosto myös painotti arvoa olevan sillä, missä laajuudessa henkilö on itse tuonut

yksityiselämäänsä julkisuuteen. Koska kantelija oli tunnettu viihdetaiteilija, hänen yksityiselämäänsä suojaava piiri ei kattanut julkisella paikalla sattunutta väkivaltaista välikohtausta. Väite vierailusta erotiikkabaarissa sen sijaan oli sen laatuinen, että se saattaisi monessa tilanteessa rikkoa hyvää journalistista tapaa. Tässä tapauksessa niin ei kuitenkaan katsottu tapahtuneen, koska kuvaus vierailusta taustoitti myöhemmin sattuneita tapahtumia. (Julkisen sanan neuvosto 1998a, viitattu 15.1.2019.)

Julkisen sanan neuvosto katsoi kantelijan yksityiselämän suojan supistuneen tämän omien toimien johdosta, koska kantelija oli kertonut yksityiselämästään ja sen intiimeistä piirteistä useissa eri tiedotusvälineissä. Tämän lisäksi lehti oli tarjonnut kantelijalle mahdollisuuden kertoa omat näkemyksensä tapahtuneesta, joten Julkisen sanan neuvosto ei nähnyt tarpeelliseksi ryhtyä suurempiin toimiin kantelun johdosta. (Julkisen sanan neuvosto 1998a, viitattu 15.1.2019.)

4.2 2579/AL/97

Hymy-lehden artikkelissa oli kerrottu tunnetun näyttelijän erosta. Näyttelijä oli jo aikaisemmin ollut pidättyväinen ja haluton ruotimaan yksityiselämäänsä lehtien sivuilla. Julkisen sanan neuvosto totesi, että yksityiselämänä suojattavaa aluetta ei ollut mahdollista määritellä tarkasti. Se antoi suurta painoarvoa sille, miten henkilö itse on suhtautunut yksityiselämäänsä liittyvien tietojen julkistamiseen. Annetun selvityksen mukaan kantelija oli suhtautunut erittäin pidättyvästi yksityiselämäänsä koskevien asioiden julkistamiseen. Hymy-lehti oli artikkelissaan julkaissut kantelijan avioliiton historiaa sekä spekuloinut eroon johtaneita syitä ja kantelijan tunnetilaa. Lehti oli antanut ymmärtää kansikuvan perusteella, että artikkeli koostui kantelijan haastattelusta, vaikka näin ei todellisuudessa ollut. (Julkisen sanan neuvosto 1998b, viitattu 15.1.2019.)

Julkisen sanan neuvoston mielestä Hymy-lehden artikkeli ja sen sisältö oli omiaan loukkaamaan kantelijaa ja tämän yksityiselämänsä suojaa. Vaikka kantelija oli tunnettu näyttelijä, se ei riittänyt perusteeksi artikkelin julkaisemiselle. Julkisen sanan neuvosto antoi Hymy-lehdelle huomautuksen hyvän journalistisen tavan rikkomisesta. (Julkisen sanan neuvosto 1998b, viitattu 15.1.2019.)

4.3 2929/SL/00

Ilta-Sanomien artikkeli koski Matti Nykäsen ja Mervi Montosen suhteen päättymistä. Nykänen oli itse antamassaan haastattelussa kertonut suhteen päättymisestä. Kantelun mukaan artikkelissa oli virheellisesti väitetty Nykäsen jättäneen Montosen, vaikka todellisuudessa Montonen oli vaatinut Nykäsen muuttamaan asunnostaan pois sekä Nykänen oli tämän lisäksi määrätty lähestymiskieltoon. Montosen ja Nykäsen suhteen kuvailu oli loukannut Montosen yksityisyyden suojaa. (Julkisen sanan neuvosto 2000, viitattu 15.1.2019.)

Julkisen sanan neuvoston mukaan yksityiselämän suoja koskee kaikkia kansalaisia ja se merkitsee yksilöllä olevan oikeus pitää tietyt henkilökohtaiset asiansa poissa julkisuudesta. Julkisen asemansa vuoksi viihdejulkisuuden henkilöiden yksityiselämän suoja on kuitenkin kaventunut. Julkisuuden henkilöillä useasti seurustelu, avioliitot ja -erot ovat sulautuneet heidän julkisen roolinsa kanssa yhteen. Heidän elämänvaiheistaan ja ihmissuhteistaan ollaan kiinnostuneita yleisön keskuudessa heidän ammatillisen roolinsa ohella. Näistä asioista lehdistöllä on oikeus kertoa hyvän journalistisen tavan sallimissa rajoissa. (Julkisen sanan neuvosto 2000, viitattu 15.1.2019.)

Julkisen sanan neuvosto mielsi Matti Nykäsen kuuluvan viihdejulkisuuden henkilöihin. Montonen oli ollut myös tietoinen Nykäsen asemasta julkisuudessa. Molemmat olivat tämän lisäksi myös useasti kertoneet avoimesti suhteestaan julkisuudessa. Julkisen sanan neuvoston mielestä Ilta-Sanomien julkaisema Nykäsen haastattelu ei sisältänyt Montosen asemaa huomioon ottaen sellaisia tietoja, joita ei olisi voinut julkistaa. Tietoa suhteen päättymisestä ei voitu katsoa loukanneen Montosen yksityiselämän suojaa. Julkisen sanan neuvosto ei katsonut Ilta-Sanomien rikkoneen hyvää journalistista tapaa. (Julkisen sanan neuvosto 2000, viitattu 15.1.2019.)

4.4 3156/AL/02

Apu-lehdessä oli julkaistu kirjoitus, joka käsitteli julkisuudesta tutun Pertti Neumannin lapsettomuutta ja adoptiopuheita. Kirjoitus oli julkaistu Kynä irti -palstalla. Juttu oli kirjoitettu Neumannin julkisuudessa antamien haastattelujen pohjalta. Julkisen sanan neuvosto piti Apu-lehdessä julkaistua kirjoitusta luonteeltaan mielipidekirjoituksena. Tästä syystä voimakaskin kärjistyksiä voitiin jossain tilanteissa sallia. Varsinkin julkisuudessa toimivien henkilöiden tulisi varautua tämänkaltaiseen lähestymistapaan. (Julkisen sanan neuvosto 2002, viitattu 15.1.2019.)

Viihdetaiteilijana Pertti Neumannista oli tullut julkisuuden henkilö, joka tarkoitti hänen yksityiselämän suojansa olevan suppeampi tavalliseen ihmiseen verrattuna. Kirjoitus perustui kokonaan Neumannin aikaisemmin antamiin haastatteluihin, joten hänen tuli olla varautunut haastattelulausumiensa jälkeen niiden kärjekkääseen kommentoitiin. Julkisen sanan neuvosto katsoi, että Apu-lehti ei ollut rikkonut hyvää journalistista tapaa. (Julkisen sanan neuvosto 2002, viitattu 15.1.2019.)

5 OIKEUSKÄYTÄNTÖ

5.1 Korkein oikeus

5.1.1 KKO 2002:55

Korkeimman oikeuden tapauksessa 2002:55 A ei olisi saanut ilmaista X:n nimeä televisio-ohjelman suorassa valtakunnallisessa lähetyksessä. A oli haastatellut Y:tä, jonka naisystävä X oli. Haastattelun tarkoitus oli ollut luoda henkilökuva Y:stä, joten X:än nimen mainitseminen ei ollut tarpeen. X ei ollut antanut lupaansa tietojen julkaisuun. Televisio-ohjelmassa X:ään liittyvät seikat olivat sellaisia, joiden voidaan katsoa kuuluneen hänen yksityiselämänsä piiriin ja jotka lähtökohtaisesti nauttivat yksityiselämälle kuuluvaa suojaa. Korkein oikeus totesi, että X ei työnsä tai muun toimintansa perusteella ole ollut sellaisessa asemassa, joka voisi rajoittaa yksityisyyden suojaa ja oikeuttaa A:n teon. X:än asema vallankäyttäjä Y:n naisystävänä ei antanut A:lle oikeutta mainita X:n nimeä kahdesti ja vihjata tämän varsin arkaluontoisesta yksityiselämään liittyvästä seikasta. (KKO:2002:55.)

5.1.2 KKO 2010:39

Korkeimman oikeuden tapaus 2010:39 liittyi pääministerin entisen seurustelukumppanin ja tämän kirjoittaman kirjan kustannusyhtiön edustajan syyllistymiseen yksityiselämää loukkaavaan tiedon levittämiseen. Pääministeri V:n entinen seurustelukumppani R oli kirjoittanut kirjan, joka käsitteli heidän seurustelusuhdettaan ja kirjassaan esittänyt V:n yksityiselämää koskevia tietoja sekä vihjauksia. (KKO:2010:39.)

Kirjassa oli esitetty suurehko määrä tietoja ja vihjauksia, jotka koskivat V:n yksityiselämää. Nämä tiedot ja vihjaukset kuuluivat suurelta osin V:n yksityiselämän alueelle. Tiedotusvälineissä oli jo aikaisemmin V:n suostumuksella käsitelty hänen perhe- ja kotielämänsä sekä vapaa-ajan viettoon liittyviä asioita. Myös V:n ja R:n seurustelusuhde oli ollut esillä tiedotusvälineissä ennen R:n kirjoittaman kirjan julkaisua. Korkein oikeus kuitenkin totesi, että kirjassa esille tulleet tiedot V:n lasten tunteista, käyttäytymisestä sekä suhtautumisesta V:n ja R:n seurusteluusteeseen tai vihjaukset V:n sukupuolielämästä ja siihen liittyvistä intiimeistä tapahtumista eivät olleet aikaisemmin tulleet

yleisön tietoon. Vaikka V:n yksityiselämään liittyviä asioita oli käsitelty tiedotusvälineissä jo aikaisemmin hänen suostumuksestaan, se ei tarkoittanut, että kirjan myötä julkisuuteen tulleet asiat eivät enää kuuluisi V:n suojeltavan yksityiselämän piiriin ja sen ydinalueelle. (KKO:2010:39.)

V ei ollut antanut nimenomaista tai hiljaista suostumustaan kirjassa esitettyjen yksityiselämäänsä koskevien tietojen esittämiseen. Yksityiselämää koskevan tiedon koskiessa useita henkilöitä tiedon levittäminen edellyttää lähtökohtaisesti kunkin erillistä suostumusta. V ei myöskään aikaisemmin vapaasta tahdostaan ollut tuonut julkisuuteen tietoja lastensa tunteista ja käyttäytymisestä tai sukupuolielämästään ja siihen liittyvistä intiimeistä tapahtumista, joten Korkein oikeus ei katsonut V:n luopuneen näiden asioiden osalta yksityiselämänsä suojasta. (KKO:2010:39.)

V:n asema pääministerinä ja suurta poliittista valtaa käyttävänä henkilönä supisti hänen yksityiselämän suojaansa tavalliseen yksityishenkilöön verrattuna. Tämä ei kuitenkaan tarkoittanut, että hänen yksityiselämän ydinalue jäisi vaille suojaa. Keskeisesti yksityiselämän ydinalueeseen liittyvät tiedot ja tiedot, joiden julkaisemisella ei ole merkitystä henkilön yhteiskunnallisen toiminnan arvioinnin kannalta, olivat edelleen suojan alueella. (KKO:2010:39.)

Korkein oikeus katsoi, että kirjassa käsitellyt yksityiselämän ydinalueelle kuuluvat sukupuolielämää ja intiimejä yksityisiä tapahtumia koskevat tiedot olivat levitessään lukuisten ihmisten saataville aiheuttaneet V:lle vahinkoa, kärsimystä tai häneen kohdistuvaa halveksuntaa. R:än ja hänen kustantajansa sanavapauden rajoittamista oli pidettävä näiltä osin tarpeellisena V:n yksityisyyden suojelemiseksi. V:n yksityiselämää koskevat tiedot oli toimitettu lukuisten ihmisten saataville, koska kirja oli painettu ja myyty useita tuhansia kappaleita. Tietojen julkistaminen ilman V:n suostumusta oli tehnyt teosta oikeudettoman ja tekoa voitiin pitää tahallisenä, koska tietojen ja vihjausten sisältö huomioon otettuna R:n ja hänen kustantajansa olisi pitänyt tietää teon olevan omiaan aiheuttamaan V:lle vahinkoa, kärsimystä tai häneen kohdistuvaa halveksuntaa. (KKO:2010:39.)

5.1.3 KKO 2011:72

Tapauksessa julkisuudessa esiintyneestä henkilöstä X oli julkaistu 7 päivää -lehdessä kaksi artikkelia, jotka käsittelivät hänen päättynyttä seurustelusuhdetta ja siihen liittyviä asioita. Ensimmäinen artikkeli oli tehty G:n haastattelun pohjalta ja siinä oli kerrottu heidän seksielämästään sekä heidän yhteisistä tulevaisuuden suunnitelmista ja riidanaiheista. Artikkelissa oli myös listattu X:n entisiä

miesystäviä tai sellaisiksi oletettuja henkilöitä. Toisessa artikkelissa oli esitetty G:n olevan X:n entinen miesystävä ja vihjattu, että G olisi X:n tyttären isä. (KKO:2011:72.)

Korkein oikeus totesi X:n olleen julkisuudessa jatkuvasti vuosien ajan, vaikka julkisuuden määrä olikin ajoittain vaihdellut. X:n julkisuudessa olo oli kuitenkin pitkäaikaista, laajaa sekä jatkuvaa. X:n ei katsottu kertoneen yksityisasiotaan julkisuuteen kolmena tai neljänä vuotena ennen 7 päivää -lehden julkaisemia artikkeleita mutta X oli vuosien kuluessa tuonut yksityiselämäänsä liittyviä asioita toisinaan varsin suorasukaisella tavalla julkisuuteen. Hänen oli siis pitänyt ymmärtää, että kyseisiä aihepiirejä voitaisiin tulla käsittelemään tiedotusvälineissä. 7 päivää -lehden artikkeleiden julkaisun jälkeen X oli esiintynyt julkisuudessa suhteellisen paljon sekä antanut yksityiselämäänsä koskevia haastatteluja tiedotusvälineille liittyen hänen toimintaansa kirjailijana ja kuvataiteilijana. Hän ei kuitenkaan ollut tuonut julki vastaavanlaisia tietoja itsestään tai kommentoinut seurusteluun vaan kiistänyt julkisuuteen levinneet tiedot seurustelusta. (KKO:2011:72.)

X oli käyttänyt julkisuutta hyväkseen ammattiansa puolesta antamalla haastatteluja. Hänestä oli tullut vuosien myötä julkisuuden henkilö, koska hän oli suhtautunut julkisuuteen myönteisesti ja käyttänyt sitä toimissaan. X oli kuitenkin pyrkinyt rajoittamaan julkisuutta esimerkiksi kieltäytymällä kommentoimasta seurustelusuhteistaan ja tällä tavoin roolistaan huolimatta halunnut suojata joitakin yksityiselämänsä osa-alueita julkisuudelta. Korkein oikeus päätyi katsomaan, että X:n pitkäaikainen julkisuus ja hänen itsensä julkisuuteen tuomat asiat eivät antaneet oikeutusta tai suostumusta hänen yksityiselämänsä ydinalueeseen kuuluvien tietojen levittämiseksi. (KKO:2011:72.)

Korkeimman oikeuden mielestä yksityisasiotaan julkisuuteen tuovan ja julkisuuttaan hyväkseen käyttävän henkilön on hyväksyttävä, että hänen yksityiselämänsä on aiemmin julkisuuteen tuoduilta osilta tullut yleisesti tietoon sekä julkisen keskustelun kohteeksi. Tästä syystä tämänkaltaisen henkilön on siedettävä yksityiselämää koskevaa kirjoittelua enemmän kuin tavallisen yksityishenkilön. Kuitenkin myös viihdejulkisuutta hyödyntävän henkilön on saatava suojaa yksityiselämänsä ja varsinkin sen ydinalueen turvaamiseksi. Korkein oikeus piti korostunutta toimintavelvollisuutta yksityiselämänsä itse julkisuuteen tuoneella henkilöllä, jollei hän halunnut yksityiselämänsä tai sen osa-alueita julkisuudessa käsiteltävän. (KKO:2011:72.)

Korkein oikeus totesi, että X:n ja G:n suhdetta ja seurustelua oli kiistattomasti käsitelty jo neljä kertaa laajaleikkisissä iltapäivälehdissä ennen 7 päivää -lehden artikkeleita. X ei ollut puuttunut

seurustelusuhteen julkaisemiseen näissä lehdissä. Korkeimman oikeuden mielestä X:n yksityiselämän suojan turvaamiseksi ei ollut tarvetta puuttua jo julkisuuteen tuotujen asioiden uudestaan julkaisemiseen. 7 päivää -lehden artikkeleissa julki tulleet tiedot oli julkaistu jo aikaisemmin muissa tiedotusvälineissä, joten tietojen esittämistä ei voitu pitää oikeudettomana. (KKO:2011:72.)

5.1.4 KKO 2013:69

7 päivää -lehdessä oli julkaistu artikkeli, joka oli käsitellyt X:n parisuhteen ulkopuolista suhdetta Y:hyn. Y:n nimeä ei oltu artikkelin yhteydessä julkaistu eikä myöskään hänen kuvaansa. Artikkelissa oli vihjattu X:n ja Y:n viettäneen yhteisiä hotelliöitä sekä kerrottu heidän läheisistä väleistään. Tämän lisäksi X:n alkoholinkäyttöä oli kommentoitu. (KKO:2013:69.)

Korkein oikeus totesi esitettyjen tietojen ja vihausten olevan yksityiselämän piiriin kuuluvia tietoja. Kirjoitus ei liittynyt millään tavalla X:n harjoittamaan elinkeinotoimintaan tai merkittävään yhteiskunnalliseen keskusteluun vaan oli julkaistu vain tietyn lukijakunnan uteliaisuuden tyydyttämiseksi. X oli julkisuuteen aktiivisesti hakeutuva henkilö, joka oli kommentoinut yksityiselämäänsä varsin laaja-alaisesti julkisuudessa mutta artikkelissa julkaistujen yksityiselämän piiriin kuuluvien tietojen julkaisuun ei kuitenkaan ollut erityisiä perusteita. (KKO:2013:69.)

Korkein oikeus katsoi, että 7 päivää -lehden artikkelilla ei oltu syyllistytty yksityiselämää loukkaavan tiedon levittämiseen. Artikkelin julkaisun ei nähty aiheuttaneen vahinkoa, kärsimystä tai Y:hyn ja X:ään kohdistuvaa halveksuntaa, koska kaksi päivää sen julkaisemisen jälkeen Y oli astunut omaaloitteisesti julkisuuteen Iltalehdessä julkaistussa artikkelissa ja samalla tuonut henkilöllisyytensä julkisuuteen. X:n alkoholinkäyttöä oli jo ennen 7 päivää -lehden artikkelia käsitelty julkisuudessa X:n suostumuksella, joten kirjoitus ei siltäkään osin ollut omiaan aiheuttamaan X:lle vahinkoa, kärsimystä tai häneen kohdistuvaa halveksuntaa. (KKO:2013:69.)

5.2 Euroopan ihmisoikeustuomioistuin

5.2.1 Von Hannover v. Saksa

Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tapauksessa Von Hannover v. Saksa oli kysymys Monacon prinssi Ranierin vanhimmasta tyttärestä julkaistuista kuvista, joita saksalaislehdet olivat tuoneet

julkisuuteen. Von Hannoverin asema oli toimia eräiden kulttuuristen säätiöiden puheenjohtajana sekä edustaa hallitsevaa kuningasperhettä erinäisissä tilaisuuksissa. Hän ei kuitenkaan ollut valtion tai sen alaisten laitosten töissä. Von Hannover oli moneen otteeseen yrittänyt tuomioistuinten avulla kieltää hänen yksityiselämästään otettujen valokuvien julkaisemisen lehdissä. (Case of Von Hannover v. German [2004] EIT, kohdat 8–10.)

Euroopan ihmisoikeustuomioistuin totesi, että Von Hannoverista otetut kuvat hänen arkipäiväisestä elämästään kuuluivat hänen yksityiselämänsä piiriin (Case of Von Hannover v. German [2004] EIT, kohta 53). Kuvat sisälsivät henkilökohtaisia ja jopa intiimejä tietoja niissä esiintyvistä ja usein ne otettiin jatkuvan häirinnän ilmapiirissä. Tämä aiheutti hyvin voimakkaan tunteen yksityiselämään tunkeutumisesta ja jopa vainoamisesta kuvissa esiintyville. (Case of Von Hannover v. German [2004] EIT, kohta 59.)

Julkaistuissa valokuvissa Von Hannover ja hänen seuralaisensa olivat esiintyneet päivittäisen elämänsä tapahtumissa esimerkiksi lomalla, harrastusten parissa tai kävelyllä. Tilanteet olivat tällöin puhtaasti yksityisluonteisia. Euroopan ihmisoikeustuomioistuin myös huomautti, että kuninkaalliseen perheeseen kuluvana henkilönä Von Hannover ei kuitenkaan edustanut valtiota ja ollut tällä tavoin poliittinen henkilö. (Case of Von Hannover v. German [2004] EIT, kohdat 61–62.) Valokuvat ja niistä tehdyt artikkelit koskivat yksinomaan yksityiselämän yksityiskohtia, jotka eivät kuuluneet poliittisen tai julkisen keskustelun piiriin (Case of Von Hannover v. German [2004] EIT, kohta 64).

Euroopan ihmisoikeustuomioistuin totesi, että valokuvilla sekä artikkeleilla oli pyritty yksinomaan tyydyttämään tietyn lukijakunnan uteliaisuus. Kuvien tarkoitus ei ollut edistää yhteiskunnallisesti kiinnostavaa keskustelua, vaikka kuvissa esiintyvät henkilöt olivatkin yleisölle tuttuja. Tällaisissa tilanteissa Euroopan ihmisoikeustuomioistuin näki tarpeelliseksi tulkita sananvapautta suppeammin. (Case of Von Hannover v. German [2004] EIT, kohdat 65–66.) Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen mielestä kansallisten tuomioistuinten päätökset eivät olleet suojanneet Von Hannoverin yksityiselämää tarpeeksi tehokkaasti. Vaikka hän oli julkisuuden henkilö, se ei antanut kuvien ottajille lupaa tunkeutua hänen yksityisyytensä piiriin. (Case of Von Hannover v. German [2004] EIT, kohdat 74–75.)

5.2.2 MGN Limited v. Yhdistynyt kuningaskunta

Tapauksessa MGN Limited oli The Daily Mirror -lehden kustantaja. Tapaus koski The Daily Mirror -lehdessä julkaistua artikkelia ja kuvia, jotka käsittelivät julkisuudesta tunnettua Naomi Campbell mallia ja tämän päihdeongelmia sekä tukiryhmässä käyntiä. (Case of MGN Limited v. the United Kingdom [2011] EIT, kohdat 5–6.) Artikkelissa kerrottiin Naomi Campbellin yrittävän kuntouttaa itsensä tukiryhmään turvautumalla ja artikkeli myös kertoi yleistietoa Nimettömät narkomaanit -tukiryhmästä. Artikkelissa mainittiin tämän lisäksi Naomi Campbellin joutuneen vastikään sairaalaan vatsahuuhteluun, jonka malli itse oli kertonut johtuneen allergisesta reaktiosta antibiooteille. Hän oli samalla kieltänyt huumeongelmat mutta artikkeli viittasi hänen läheistensä tietävän totuuden. (Case of MGN Limited v. the United Kingdom [2011] EIT, kohta 9.)

Naomi Campbellia pidettiin kansainvälisesti tunnettuna mallina ja julkisuuden henkilönä. Ottaen huomioon hänen aikaisemmat julkiset kieltonsa huumausaineiden käytöstä, hänen huumausaineiden väärinkäytön keskeiset tosiasiat ja se, että hän oli hoidossa, niistä uutisoimisen voitaisiin katsoa olleen yleisen edun mukaista. (Case of MGN Limited v. the United Kingdom [2011] EIT, kohta 146.)

Euroopan ihmisoikeustuomioistuin kuitenkin otti ratkaisussaan huomioon, kuinka yksityiskohtaisesti ja tarkasti mallin huumeriippuvuudesta sekä hänen käyttämästään tukiryhmästä oli kerrottu julkisuuteen. Campbellin fyysistä ja henkistä terveyttä sekä hoitoa koskevat yksityiskohtaiset tiedot ja niiden julkaiseminen oli ollut haitallista Campbellin toipumiselle sekä uhannut aiheuttaa merkittävän takaiskun hänen parantumisessaan. Artikkelin yhteydessä julkaistut valokuvat oli otettu tarkoituksellisesti, jotta ne voitaisiin liittää artikkelin yhteyteen. Valokuvissa Naomi Campbellin tukiryhmän kokoontumispaikan sijainti oli tunnistettavissa. Yksityiskohtaisten tietojen ja kuvien julkaisemisen ei nähty olleen välttämätöntä tarinan uskottavuuden varmistamiseksi. Yleisöllä ei myöskään olisi ollut pakottavaa tarvetta saada yksityiskohtaisia tietoja, koska hänen riippuvuutensa ja hoitonsa keskeiset tosiasiat julkaistiin. (Case of MGN Limited v. the United Kingdom [2011] EIT, kohta 151.)

5.2.3 Lillo-Stenberg ja Sæther v. Norja

Norjalainen pariskunta, jonka kumpikin osapuoli oli tunnettu julkisuudessa, piti yksityisen hääsere-
monian, josta Se og Hør -lehti teki useamman sivun artikkelin kuvilla (Case of Lillo-Stenberg and
Sæther v. Norway [2014] EIT, kohdat 5,7). Artikkelissa kuvailtiin hääseremoniaa, hääparia sekä
joitakin vieraista. Artikkelista kävi myös ilmi, että hääparin manageri oli ilmoittanut lehdelle, etteivät
he halua kommentoida häitään. (Case of Lillo-Stenberg and Sæther v. Norway [2014] EIT, kohta
8.)

Euroopan ihmisoikeustuomioistuin katsoi pariskunnan olevan tunnettuja esiintyjä ja sitä kautta jul-
kisuuden henkilöitä. Tämän lisäksi häitä koskevassa artikkelissa nähtiin myös julkinen puoli. Nai-
misiin menolla nähtiin olevan oikeudellisia seurauksia monilla eri tasoilla. Tiedot häistä eivät itses-
sään merkitse yksityisyyden loukkaamista, jos tiedot annetaan luonnollisessa muodossa ja luotet-
tavaan lähteeseen perustuen. Häitä käsittelevän artikkelin julkaiseminen ei voi yksinomaan koskea
henkilön yksityiselämän yksityiskohtia, koska tällä tavoin artikkelin tavoitteena olisi ollut pelkästään
tydyttää yleisön uteliaisuutta. Euroopan ihmisoikeustuomioistuin katsoi häitä koskevassa artikke-
lissa olevan yleinen intressi. (Case of Lillo-Stenberg and Sæther v. Norway [2014] EIT, kohta 37.)

Artikkeleissa Euroopan ihmisoikeustuomioistuin ei katsonut olleen mitään epäedullista hääparille.
Se ei sisältänyt kritiikkiä heitä kohtaan eikä mitään muutakaan sisältöä, joka voisi vahingoittaa hei-
dän mainettaan. (Case of Lillo-Stenberg and Sæther v. Norway [2014] EIT, kohta 41.) Hääseremo-
nian pitopaikka oli tämän lisäksi yleisön nähtävissä ja suosittu lomapaikka (Case of Lillo-Stenberg
and Sæther v. Norway [2014] EIT, kohta 43).

5.2.4 Ruusunen v. Suomi

Aikaisemmin tässä opinnäytetyössä käsitelty Korkeimman oikeuden tapaus 2010:39 päättyi Euroo-
pan ihmisoikeustuomioistuimeen tarkasteltavaksi nimellä Ruusunen v. Suomi. Tapauksessa oli siis
kyse pääministerin yksityiselämän piiriin kuuluneen tiedon levittämisestä kirjan muodossa, josta
Korkein oikeus oli tuominnut kirjoittajan sekä kustannusyhtiön syyllistyneen yksityiselämää louk-
kaavaan tiedon levittämiseen.

Euroopan ihmisoikeustuomioistuin totesi, että vallankäyttäjän asemassa oleva pääministeri on suuremman kritiikin kohteena kuin yksityishenkilö. Tällaisessa asemassa tulee olla suvaitsevaisempi, koska väistämättä ja tietoisesti henkilön tulee asettaa tekojensa tarkastelu suuren yleisön ja toimittajien nähtäville. Näitä samoja näkökohtia sovelletaan myös julkisuudessa esillä oleviin henkilöihin. Kuitenkin tietyissä olosuhteissa yleisön keskuudessa tunnetulla henkilöllä tulee olla mahdollisuus vedota yksityisen elämänsä suojeluun ja kunnioittamiseen. (Case of Ruusunen v. Finland [2014] EIT, kohta 40.)

Euroopan ihmisoikeustuomioistuin punnitsi tapauksessa kahta yleissopimuksilla taattua oikeutta eli sananvapautta sekä yksityiselämän suojaa. Kriteerit, joita tällaisissa tasapainottelutilanteissa tuli punnita olivat: yleistä etua koskevaan keskusteluun osallistuminen, henkilön tunnettavuus ja asian aihe, henkilön aiempi käyttäytyminen, tietojen saamiseen käytetyt keinot ja olosuhteet, julkaisun sisältö ja seuraukset sekä määrätyn seuraamuksen vakavuusaste. (Case of Ruusunen v. Finland [2014] EIT, kohta 43.)

Tapauksessa oli selvää, että entinen pääministeri oli ollut julkisuuden henkilö, kun kirja oli julkaistu. Tästä syystä hänen odotettiin sietävän suurempaa yleisön huomiota, jolla voisi olla negatiivinen vaikutus hänen maineeseensa. (Case of Ruusunen v. Finland [2014] EIT, kohta 47.) Euroopan ihmisoikeustuomioistuin myös totesi, että kirja sisälsi yleisen edun mukaisia elementtejä, joiden julkisuuteen tulo oli tärkeää julkisen keskustelun kannalta (Case of Ruusunen v. Finland [2014] EIT, kohta 49). Kirja kuitenkin sisälsi näiden tietojen lisäksi hyvinkin intiimejä ja yksityiselämän suojan ydinalueelle kuuluvia tietoja, joiden vuoksi Korkein oikeus oli tuominnut kirjoittajan sekä kustannusyhtiön (Case of Ruusunen v. Finland [2014] EIT, kohta 51). Euroopan ihmisoikeustuomioistuin ei todennut sananvapautta olleen rikottu ratkaisussa (Case of Ruusunen v. Finland [2014] EIT, kohta 55).

5.2.5 Couderc ja Hachette Filipacchi Associés v. Ranska

Britannialainen sanomalehti Daily Mail oli julkaissut artikkelin, jossa eräs nainen väitti poikansa isän olevan Monacon prinssi Albert Grimaldi. Artikkelissa mainittiin tuleva Paris Match -nimisen lehden julkaisu aiheeseen liittyen sekä julkaistiin kolme valokuvaa. Kun artikkeli olisi pitänyt julkaista Paris Match -lehdessä, kielsi prinssi Albert lehteä julkaisemasta artikkelia. Kuitenkin saksalainen lehti Bunte julkaisi lapsen äidin haastattelun, jota havainnollistettiin kahdella kuvalla prinssi Albertista.

Tämän lisäksi eri internet-sivustot välittivät uutista. Lopulta Paris Match julkaisi artikkelinsa prinssi Albertin kiellosta huolimatta. Artikkelissa oli haastateltu prinssi Albertin väitetyn lapsen äitiä Costaa. Haastattelussa kävi ilmi Costan ja prinssi Albertin tapaaminen, heidän suhteensa sekä prinssi Albertin reagointi naisen raskauteen ja lapsen syntymään. (Case of Couderc and Hachette Filipacchi Associés v. France [2015] EIT, kohdat 9–13.) Artikkeliksi myös sisältyi useita kuvia, jotka Costa oli aikaisemmin ottanut prinssi Albertista ja pojastaan prinssi Albertin suostumuksella (Case of Couderc and Hachette Filipacchi Associés v. France [2015] EIT, kohta 17).

Euroopan ihmisoikeustuomioistuin totesi, että haastattelussa oli julkaistu lukuisia yksityiskohtia prinssi Albertin yksityiselämästä sekä hänen tunteistaan tai oletetuista tunteistaan, jotka eivät olosuhteista johtuen liittyneet suoraan yleisiä asioita koskevaan keskusteluun. Haastattelu oli kuitenkin koskenut myös yleistä etua koskevaa kysymystä. Vaikka Euroopan ihmisoikeustuomioistuin piti syntymää intiiminä asiana, siihen liittyi kuitenkin aina myös julkinen puoli. Tästä syystä lapsen syntymää koskevaa uutisraporttia ei voitu pitää pelkästään yksityiselämän piiriin kuuluvana asiana, jonka julkaisemisen tarkoitus on tyydyttää yleisön uteliaisuus. Tähän lisättyinä prinssi Albertin asema Monacon ruhtinasperheessä teki asiasta yleisesti tärkeän, koska hän oli tuleva Monacon ruhtinas sekä naimaton ja lapseton. (Case of Couderc and Hachette Filipacchi Associés v. France [2015] EIT, kohta 105–108.)

Prinssi Albertin suhdetta haastattelun antamaan naiseen ei pidetty pelkästään hänen yksityiselämänsä asiana, koska hän oli useaan otteeseen esiintynyt Costan rinnalla. Artikkeliksi käsiteltiin tämän prinssi Albertin lisäksi lasta sekä hänen äitiänsä, joka oli omasta tahdostaan kertonut asiat julkisuuteen. Euroopan ihmisoikeustuomioistuin piti artikkelia tapana turvata pojan henkilökohtainen etu, koska sillä yritettiin saada prinssi Albert virallisesti tunnustamaan lapsen isyys. (Case of Couderc and Hachette Filipacchi Associés v. France [2015] EIT, kohdat 126–128.)

Artikkelin yhteydessä julkaistut valokuvat julkaistiin ilman prinssi Albertin suostumusta. Euroopan ihmisoikeustuomioistuin kuitenkin totesi, valokuvien ottamisen tapahtuneen prinssi Albertin suostumuksella eikä häntä kuvissa esitetty epäsuotuisassa valossa. Kuvat eivät esittäneet häntä sellaisessa valossa, joka voisi heikentää hänen julkista asemaansa tai vääristäisi hänestä annettua kuvaa. Ennen kaikkea kuvat antoivat tukea haastattelun sisällölle, mikä kuvasti siinä kerrottujen tietojen oikeellisuutta. (Case of Couderc and Hachette Filipacchi Associés v. France [2015] EIT, kohta 135.)

Euroopan ihmisoikeustuomioistuin totesi päätöksessään, että artikkelin julkaiseminen ei ollut rikkonut prinssi Albertin yksityiselämän suojaa. Lehti ja sen päätoimittaja olivat käyttäneet sananvapautaan julkaisemalla artikkelin. (Case of Couderc and Hachette Filipacchi Associés v. France [2015] EIT, kohta 153.)

6 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tämän opinnäytetyön tarkoitus oli selvittää, mitä yksityiselämän suoja tarkoittaa, ketä julkisuuden henkilöt ovat ja mitä julkisuuden henkilöiden yksityiselämän suoja tarkoittaa. Tarkoitus oli myös selvittää tavallisten ihmisten ja julkisuuden henkilöiden yksityiselämän suojan erot. Tavoitteena oli löytää vastaus näihin neljään tutkimuskysymykseen lakien, niiden esitöiden, kirjallisuuden sekä oikeuskäytännön avulla.

Yksityiselämän suoja antaa jokaiselle oikeuden elää elämäänsä ilman ulkopuolisten puuttumista ja takaa oikeuden pitää yksityiselämäänsä kuuluvat asiat vain omanaan tai lähipiirinsä tietona. Yksityiselämän suojalla taataan alue, jonka sisällä ihmisellä on mahdollisuus ja oikeus elää ilman aiheuton ja mielivaltaista häirintää. Käsitteenä yksityiselämän suoja on helppo määrittää mutta sen piiriin kuuluvien asioiden määrittely ei ole yhtä helppoa.

Tällä hetkellä missään ei ole tarkkaa tai tyhjentävää listaa asioista, jotka kuuluvat yksityiselämään. Hallituksen esityksissä on esimerkiksi pidetty tärkeänä perhe-elämän kuulumista yksityiselämän suojaan mutta samalla todettu, että perhe-elämän määrittelemine on vaikeaa, koska se on käsitteenä ongelmallinen. Lainsäätäjätäkään eivät ole halunneet tarkkaan määrittää yksityiselämän sisälle kuuluvia asioita. Tämä on ymmärrettävää mutta jättää paljon asioita auki käsitteen ympärille ja siirtää vastuuta yksityiselämän määritelmästä tuomioistuimille. Korkeimman oikeuden ja Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen ratkaisuksista on nähtävissä, että tuomioistuimet ovat yksityiselämän käsitteen sijaan keskittyneet katsomaan tapausta kokonaisuutena. Oikeuskäytäntö osoittaa, että tarkka yksityiselämän määrittely ei ole tarpeen, kunhan se on pääpiirteittäin määritelty laissa.

Yksityiselämän suojan piirissä oleviin asioihin vaikuttavat aikakausi sekä kulttuurilliset erot. Jo vuonna 1973 painovapaustoimikunta ei halunnut eikä voinut määrittellä yksityiselämää tarkkaan, koska ajan kuluessa määrittely olisi voinut vanhentua ja olla väärä. Yksityiselämäksi voidaan kuitenkin mieltää vapaa-aika, perhe-elämä, terveys sekä ihmissuhteet. Yksityiselämän suojan piiriin kuuluvien asioiden punninta on yleensä tapauskohtaista ja riippuvaista monista eri asioista, kuten oikeuskäytäntö osoittaa. Julkisen sanan neuvosto on pitänyt erittäin tärkeänä, että yksityiselämän suoja ei estä suurien ja yhteiskuntaan syvästi vaikuttavien tietojen julkaisemista.

Varsinkin ihmisten intiimeimmät ja arkaluontoisimmat asiat kuuluvat yksityiselämän suojan ydinalueelle. Tapauksessa KKO 2013:69 Korkein oikeus katsoi artikkelissa vihjattujen yhteisten hotelliöiden sekä läheisten välien X:n ja Y:n välillä kuuluneen heidän yksityiselämän suojan piiriin. Intiimien asioiden kuuluvuutta yksityiselämän suojan ydinalueelle todistaa myös tapaus KKO 2010:39, joka myöhemmin käsiteltiin Euroopan ihmisoikeustuomioistuimessa nimellä Ruusunen v. Suomi. Kumpikin tuomioistuin totesi, että pääministerin entisellä naisystävällä ei olisi ollut oikeutta kertoa kirjassaan pääministerin sukupuolielämästä tai yksityisistä intiimeistä tapahtumista heidän välillään.

Jotta ymmärtäisimme julkisuuden henkilöiden yksityiselämän suojaa, tulee meidän ymmärtää, ketä julkisuuden henkilöt ovat. Julkisuuden henkilö on henkilö, joka on esillä julkisuudessa ja tekemisissä julkisuuden kanssa enemmän kuin tavallinen henkilö. Tapauksessa MGN Limited v. Yhdistynyt kuningaskunta Euroopan ihmisoikeustuomioistuin piti kansainvälisesti tunnettua mallia julkisuuden henkilönä. Oikeuskäytännössä julkisuuden henkilön erottaminen ja määritelmä muihin ihmisiin verrattuna on selkeä sekä yhdenmukainen. Tapauksessa KKO 2002:55 vallankäyttäjän naisystävä ei ollut julkisuuden henkilö, vaikka seurustelikin julkisuudessa olevan henkilön kanssa. Naisystävä itse ei ollut esillä julkisuudessa tai tekemisissä julkisuuden kanssa, joten häntä ei voitu pitää julkisuuden henkilönä.

Julkisuuden henkilöt voidaan jakaa erilaisiin luokkiin ja heitä voidaan ryhmitellä eri tavoilla mutta yleisesti julkisuuden henkilöt ovat yleisölle tuttuja julkisuudesta. Esimerkiksi viihdetaitelijat, urheilijat ja poliitikot ovat yleensä julkisuuden henkilöitä. Julkisuuden henkilöksi päätymiseen voi riittää pienikin teko tai tapahtuma eikä ihmisellä aina välttämättä ole omaa päätäntä valtaa siitä, onko hän julkisuuden henkilö. Kuten Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tapaus Von Hannover v. Saksa osoittaa, varsinkin kuninkaallisilla on hyvin vähän mahdollisuuksia vaikuttaa omaan statukseensa julkisuuden henkilönä.

Kerran julkisuuden henkilönä oleminen ei kuitenkaan tarkoita, että henkilö on ikuisesti julkisuuden henkilö. Julkisuuden henkilön rooli voi vaihdella ja muuttua hänen elämänsä aikana useasti. Julkisuuden henkilön rooli voi mennä limittäin tai päällekkäin esimerkiksi vallankäyttäjän roolin kanssa kuten tapauksessa KKO 2010:39, joka tunnetaan nimellä Ruusunen v. Suomi Euroopan ihmisoikeustuomioistuimessa. Julkisuuden henkilöstä voi kuitenkin tulla tavallinen ihminen, kun hän on ollut poissa julkisuudesta pitkään. Kuitenkaan kovin nopeasti tämä vaihtuminen ei välttämättä tapahdu. Tapauksessa 2011:72 Korkein oikeus katsoi X:n olevan julkisuuden henkilö, vaikka hänen

julkisuutensa määrä olikin ajoittain vaihdellut. Julkisuudessa olo oli kuitenkin ollut pitkäaikaista, laajaa sekä jatkuvaa, joten häntä voitiin pitää julkisuuden henkilönä.

Julkisuuden henkilöstä on myös aina osattava erotta hänen läheisensä. Se, että esimerkiksi parikunnasta toinen on julkisuuden henkilö, ei tee automaattisesti toisestakin julkisuuden henkilöä. Tämän asian puolesta puhuu Korkeimman oikeuden ratkaisu 2002:55, jossa naisystävä oli verrattavissa tavallisen ihmiseen. Julkisuuden henkilön läheisillä on aina oma ja itsenäinen roolinsa julkisuuden henkilöihin verrattuna.

Julkisuuden henkilön yksityiselämän suoja on vaikeasti määriteltävissä, kun puhutaan heistä joukkona. Kuten ylempänä jo todettiin, pelkästään yksityiselämän määritelmä ei ole täysin tarkka ja selvä. Julkisuuden henkilön yksityiselämän suoja kuitenkin tarkoittaa julkisuuden henkilön oikeutta saada samanlaista suojaa yksityiselämälleen kuin muidenkin ihmisten, koska kaikilla on oikeus yksityiselämän suojaan. Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tapaukset Von Hannover v. Saksa sekä Ruusunen v. Suomi osoittavat tämän hyvin. Molemmissa tapauksissa suuressa ja näkyvässä roolissa oleva julkisuuden henkilö oli oikeutettu yksityiselämän suojaan. Varsinkin Von Hannoverin tapauksessa otetut kuvat loukkasivat rajusti hänen yksityiselämänsä suojaa, koska ne otettiin jatkuvan häirinnän ilmapiirissa. Julkisuuden henkilön asema ei oikeuttanut lehtikuvaajia rikkomaan hänen suojaansa tilanteissa, jotka olivat puhtaasti yksityisluonteisia eivätkä kuuluneet täten poliittiseen tai julkiseen keskusteluun. Kuvilla pyrittiin ainoastaan tyydyttämään tietyn lukijakunnan mielenkiinto.

Julkisuuden henkilöiden kohdalla yksityiselämän suojan piiriin kuuluvat asiat ovat kuitenkin vielä vaikeammin tarkkaan määriteltävissä. Tätä vaikeuttaa se, että julkisuuden henkilöiden joukko on hyvin laaja ja jokainen julkisuuden henkilö käyttäytyy eri tavalla. Julkisuuden henkilöitä ja heidän yksityiselämänsä suojaa ei ole mahdollista sovittaa yhteen muottiin. Tästä syystä tapauskohtaisuus asian harkinnassa korostuu ja näkyy selvästi oikeuskäytännössä. Oikeuskäytännössä on otettu vahvasti huomioon kaikki asiat, jotka voivat vaikuttaa julkisuuden henkilön yksityiselämän suojan punnintaan. Henkilön roolia ei ole pidetty merkittävimpänä määrittelijänä suojan laajuudelle vaan ainoastaan yhtenä osana suurempaa kokonaisuutta.

Yleisesti julkisuuden henkilö ei voi vaatia yksityiselämälleen yhtä laajaa suojaa kuin tavallinen ihminen. Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tapaus MGN Limited v. Yhdistynyt kuningaskunta kuitenkin osoittaa, että jossain menee raja sille, kuinka paljon on tarpeellista jakaa yksityiskohtaisia

tietoja julkisuuden henkilöstä ja hänen tekemisistään. Euroopan ihmisoikeustuomioistuin totesi, että Naomi Campbellin asemasta ja omasta toiminnastaan johtuen oli sallittavaa julkaista tieto tämän huumeongelmista. Euroopan ihmisoikeustuomioistuin ei kuitenkaan nähnyt tarpeellisena yksityiskohtien ja kuvien julkaisemista tarinan uskottavuuden varmistamiseksi.

Hyvinkin monet julkisuuden henkilöt tuovat itse omia yksityiselämänsä asioita julkisuuteen. Tästä syystä julkisuuden henkilön yksityiselämän suojaan vaikuttaa suuresti hänen oma käyttäytymisensä julkisuudessa ja hänen julkisuuteen jakamansa asiat. Jos asia on tullut jo aiemmin julkisuuteen, ei sille voida vaatia enää yhtä laajaa suojaa. Tämän asian vahvistaa KKO 2011:72, jossa samoja asioita oli käsitelty jo neljä kertaa laajalevikkisissä iltapäivälehdissä. X ei ollut puuttunut näihin aikaisemmin julkaistuihin artikkeleihin ja tästä syystä Korkein oikeus ei todennut hänen yksityiselämän suojan tulleen rikotuksi. On ymmärrettävä, että julkisuuteen tuodut asiat varsinkin yksityiselämästä voivat aiheuttaa keskustelua ja mielenkiintoa yleisön joukossa.

Yksityiselämänsä asioistaan vapaasti julkisuuteen kertova julkisuuden henkilö ei voi vaatia yhtä laajaa suojaa kuin julkisuuden henkilö, joka ei julkisuudessa jaa tietojaan yksityiselämästään. Julkisen sanan neuvoston kantelut 2578/AL/97 sekä 3156/AL/02 osoittavat tämän hyvin. Molemmissa julkisuuden henkilöt olivat itse tuoneet omia yksityiselämänsä asioita vapaasti julkisuuteen aikaisemmin. Näiden kanteluiden vastakohtana taas näyttyy kantelu 2479/AL/97, jossa näyttelijä oli ollut hyvin pidättyväinen yksityiselämäänsä koskevista asioista. Hänen asemansa näyttelijänä ja sitä kautta julkisuuden henkilönä ei kaventanut hänen suojaansa, koska hän ei ollut tuonut aikaisemminkaan julkisuuteen yksityiselämänsä asioita. Jokaisen julkisuuden henkilön yksityiselämän suoja on siis erilainen laajuudeltaan ja julkisuuden henkilö voi itse vaikuttaa siihen suuresti omilla toimillaan.

Julkisuuden henkilön antama suostumus haastattelun kautta on selkeä hyväksymisen merkki yksityiselämän asioiden julkistamiselle. Vastaamalla haastattelussa kysyttäviin kysymyksiin julkisuuden henkilön tulee ymmärtää, että asiat ovat tämän jälkeen julkisia ja niistä voidaan keskustella julkisuudessa. Julkisen sanan neuvoston kantelussa 2929/SL/00 haastattelun antanut julkisuuden henkilö oli suostunut asioiden julkaisemiseen, vaikka haastattelussa käsiteltiin myös hänen naisystävänsä. Myös Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen ratkaisussa Couderc ja Hachette Filipacchi Associés v. Ranska prinssi Albertista otetut kuvat hänen väitetyn poikansa kanssa oli otettu Albertin suostumuksella, joten niiden julkaisua ei voitu pitää oikeudettomana. Prinssi Albert ei

myöskään esiintynyt kuvissa epäsuotuisassa valossa, joka olisi heikentänyt hänen julkista asemaansa. Korkeimman oikeuden tapauksessa 2013:69 aikaisemmin julkisuudelle tuntematon Y oli oma-aloitteisesti astunut julkisuuteen suhdehuhujen tullessa ilmi sekä kommentoinut asiaa julkisesti ja täten antanut suostumuksensa asian käsittelyyn julkisesti.

Joskus myös julkisuuden henkilöiden yksityiselämän asioilla voi olla julkinen puoli, joka tarkoittaa, että asia on yhteiskunnallisesti merkittävä. Tällöinkään asialle ei voida vaatia yhtä laajaa suojaa kuin muille yksityiselämän asioille. Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tapauksissa *Couderc ja Hachette Filipacchi Associés v. Ranska* sekä *Lillo-Stenberg ja Sæther v. Norja* se näkyy hyvin. Häissä sekä lapsen isyyden tunnustamisessa nähtiin asioilla olevan julkinen puoli, joka salli niistä raportoinnin. Vaikka häät sekä isyyden tunnustaminen voitaisiin nähdä perhe-elämän asiana ja täten yksityiselämän asiana, Euroopan ihmisoikeustuomioistuin kuitenkin korosti julkisen puolen olevan molemmissa tilanteissa suuremmassa asemassa. Nämä kaksi Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tapausta korostavat perhe-elämän asioiden hankalaa määritelmää yksityiselämän suojan kannalta.

Julkisuuden henkilöiden kohdalla yksityiselämän suojaa on arvioita aina tapauskohtaisesti. Etukäteen on vaikea määritellä, missä menee tarkka raja julkisuuden henkilön yksityiselämän suojassa. Yksityiselämän suojan rajan asettaminen julkisuuden henkilöillä riippuu monesta asiasta ja sitä täytyy punnita monelta eri kantilta. Esimerkiksi julkisilla paikoilla ja julkisissa tapahtumissa julkisuuden henkilö ei voi vaatia yhtä laajaa suojaa yksityiselämälleen kuin suljetuissa tiloissa. Tämä ei kuitenkaan tarkoita, että julkisuuden henkilöllä ei olisi lainkaan yksityiselämän suojaa julkisella paikalla ja häntä voisi tästä syystä valokuvata julkisesta paikasta johtuen. Tapauksessa *Von Hannover v. Saksa* Euroopan ihmisoikeustuomioistuin ei todennut arkipäiväisestä elämästä julkisella paikalla otettuja kuvia oikeutetuiksi, koska kyse oli puhtaasti yksityisluonteisista tapahtumista esimerkiksi päiväkävelyistä tai lomailusta.

Lain mukaan julkisuuden henkilön yksityiselämän suoja ja tavallisen ihmisen yksityiselämän suoja ovat samalla viivalla. Ainoastaan vallankäyttäjäs asemassa olevat henkilöt on eritelty laissa omaan suppeamman yksityiselämän suojan mutta sekään ei poista kokonaan heidän yksityiselämän suojaa. Vallankäyttäjien lisäksi yleiseltä kannalta merkittävien yksityiselämän asioiden esittäminen on lain mukaan hyväksyttävää, kuten tapauksissa *Couderc ja Hachette Filipacchi Associés v. Ranska* sekä *MGN Limited v. Yhdistynyt kuningaskunta*. Kuitenkin vain tarpeellisilta osin ja yleisen edun nimissä. Prinssi Albertin pojan isyyden tunnustamista voitiin pitää merkittävänä, koska hän

oli tuleva Monacon ruhtinas sekä naimaton ja lapseton. Naomi Campbellin huumeriippuvuudesta kertominen tapahtui myös yleisen edun nimissä, koska hän oli aikaisemmin kieltänyt käytön julkisesti, vaikka Euroopan ihmisoikeustuomioistuin ei nähnyt tarvetta yksityiskohtaiseen raportointiin asiasta.

Julkisen sanan neuvoston käyttämä jaottelu ihmisten jakamisesta vallankäyttäjiiin, julkisuuden henkilöiden ja tavallisiin ihmisiin on realistinen ja totuudenmukainen. Se antaa selvän kuvan, miten yksityiselämän suoja karkeasti arvioituna määräytyy aseman perusteella ilman yksilöiden tarkempaa tarkastelua. Oikeuskäytännössä on korostunut tärkeys punnita jokaista tapaus erillisenä ja tarkastella henkilön itsensä toimintaa.

Tavallisen ihmisen yksityiselämän suoja on usein laajempi kuin julkisuuden henkilön yksityiselämän suoja. Tapauksessa KKO 2002:55 vallankäyttäjän naisystävä ei ollut velvollinen altistumaan julkisen tarkastelun tai julkisen huomion alaiseksi niin, että se tuottaisi hänelle kärsimystä tai vahinkoa. Koska julkisuuden henkilön yksityiselämän suojaan kuitenkin vaikuttaa henkilön itsensä toiminta, voi joidenkin julkisuuden henkilöiden yksityiselämän suoja olla hyvinkin lähellä tavallisen ihmisen yksityiselämän suojaa. Julkisen sanan neuvoston kantelussa 2579/AL/97 näyttelijän yksityiselämän suoja oli laaja, koska tämä oli pysytellyt vaitonaisena yksityiselämänsä asioista. Näille tapauksille vastakohtana näyttäytyy kuitenkin KKO 2013:69, jossa Y astui julkisuuteen omasta tahdostaan ja halusi asettua julkisen huomion alaiseksi.

Joissain tapauksissa tavallisen ihmisen ja julkisuuden henkilön yksityiselämän suojat eivät välttämättä eroa mitenkään toisistaan. Media kuitenkin usein näkee hyväksyttävämpänä kirjoittaa yksityiselämästään vaienneen julkisuuden henkilön yksityisasiosta kuin tavallisen ihmisen yksityisasiosta. Tästä esimerkkinä toimii Julkisen sanan neuvoston kantelu 2579/AL/97 näyttelijän avioerosta. Julkisuuden henkilöt eivät myöskään itse välttämättä ymmärrä yksityiselämänsä suoja sen laajuudessaan ja hyväksyvät yksityiselämän loukkaukset julkisuuden varjopuolina.

7 POHDINTA

Tämän opinnäytetyön aiheena oli julkisuuden henkilöiden yksityiselämän suoja. Tutkimuksessa käytettiin lainopillista tutkimusmenetelmää, joka tutkii voimassa olevaa lakia. Työssä käsiteltiin teorian lisäksi Korkeimman oikeuden sekä Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen ratkaisuja. Päätuloksina selvisi, että julkisuuden henkilöillä itsellään on suuri mahdollisuus vaikuttaa omaan yksityiselämänsä suojaan. Vaikka rikoslaissa julkisuuden henkilön yksityiselämän suoja ei ole eritelty suppeammaksi kuin tavallisen ihmisen, oikeuskäytännössä pidetään julkisuuden henkilöiden kohdalla merkittävänä tekijänä tämän itsensä esiintymistä julkisuudessa ja sinne jakamiaan asioita yksityiselämästään.

Työn teoriapohja rakentui suurimmaksi osaksi lakien, niiden esitöiden sekä kirjallisuuden varaan. Aiheeseen liittyvää kirjallisuutta oli runsaasti varsinkin Päivi Korpisaarelta (entinen Tiilikka) sekä Riku Neuvoselta, vaikka jäljempänä mainittu olikin keskittynyt enemmän sananvapauteen, joka kuitenkin on vahvasti sidoksissa yksityiselämän suojaan. Lähteiden löytämisen kanssa ei opinnäytetyöprosessin aikana ollut ongelmaa. Useat lähteet kuitenkin kertoivat saman tiedon aina vähän eri tavalla ja joskus jotain jopa enemmän. Kirjallisuuden kautta löysin myös hyvin uusia lähteitä, kun huomasin, mitä lähteitä kirjan kirjoittaja oli käyttänyt. Aiheeseen liittyvät lait sekä niiden esityöt olivat helposti löydettävissä.

Varsinkin rikoslain avulla löysin hyvin aiheeseen liittyviä Korkeimman oikeuden ratkaisuja, joista oli helppo rajata työhöni aiheeseen sopivat tapaukset. Oikeustapauksista kirjoittaessani rajasin oikeustapausten määrää kuitenkin vielä lisää, koska halusin keskittyä tapauksiin, jotka sopivat opinnäytetyön aiheeseen parhaiten. Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen ratkaisujen löytäminen osoittautui hieman haastavammaksi tehtäväksi. Tutkin paljon kirjallisuudessa mainittuja tapauksia sekä suoraan Korkeimman oikeuden ratkaisuissa huomioituja Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen ratkaisuja. Löysin aiheeseen sopivia mielenkiintoisia ratkaisuja hyvän määrän. Valitsin ratkaisuista aiheeseen parhaiten sopivat ja sellaiset, joita voitiin pitää jollain tavalla merkityksellisinä. Ratkaisuja olisi löytynyt aiheeseen varmasti vielä enemmän mutta en halunnut kasvattaa määrää liikaa. Muutama tapaus karsiutui myös kirjoitusvaiheessa, kun huomasin, että niiden alkuperäinen teksti oli saatavilla ainoastaan ranskaksi eikä ollenkaan englanniksi.

Tuomioistuinten oikeuskäytännön lisäksi halusin sisällyttää työhön myös Julkisen sanan neuvoston kanteluita. Vaikka niitä ei löytynyt kuin muutama aiheeseen liittyvä, toivat ne opinnäytetyöhön käytäntöä joukkotiedotusvälineiden itsesääntelystä teorian sekä oikeustapausten vastapainoksi. Lehdistö ja sen edustajat osoittautuivat yleisesti suurimmiksi yksityiselämän suojan loukkaajiksi, joten heidän toimintaansa tarkkaileva Julkisen sanan neuvostolla on mielestäni rooli tässä aiheessa. Erikoista oli kuitenkin kanteluita etsiessä huomata, että julkisuuden henkilöihin liittyvät kantelut olivat vanhempia kuin olin ajatellut. Kuvittelin, että jostain uudemmasta artikkelista olisi kenties tehty kantelu Julkisen sanan neuvostolle. Kävin työssä läpi kaikki löytämäni aiheeseen liittyvät Julkisen sanan neuvoston kantelut.

Mielestäni onnistuin opinnäytetyössä löytämään vastaukset työssä asetettuihin tutkimuskysymyksiin. Aiheesta löytyi hyvin tietoa ja sitä oli mielenkiintoista tutkia. Onnistuin omasta mielestäni löytämään työn kannalta tärkeää tietoa ja kokoamaan sen selkeästi yhteen. Aiheen rajauksessa työn laajuus rajattiin koskemaan vain julkisuuden henkilöitä. Rajaus oli riittävä ja työn kannalta oli hyvä keskittyä vain yhden ihmisryhmän yksityiselämän suojaan. Julkisuuden henkilöiden osalta olisi ollut mahdollista keskittyä johonkin vielä pienempään ryhmään julkisuuden henkilöiden sisällä mutta en nähnyt tätä tarpeeksi. Työ antaa hyvän yleiskuvan julkisuuden henkilöiden yksityiselämän suojasta ja vielä suurempi työn rajaaminen olisi voinut vaikuttaa oikeustapausten mahdolliseen määrään.

Opinnäytetyö pysyi hyvin aikataulussa, vaikka olisi todennäköisesti ollut mahdollista saada työ nopeamminkin valmiiksi. Työn alussa en kuitenkaan halunnut asettaa liian tiukkaa aikataulua, koska se olisi voinut kostautua kovalla kiireellä työn lähestyessä loppua. Kirjoittaminen ja työn valmistuminen tuntuivat myös sujuvan paremmin, kun sai rauhassa perehtyä aiheeseen ja etsiä siitä tietoa. Välillä kuitenkin aikatauluongelmia tuottivat lähteiden saanti tai niiden löytäminen. Vanhin työssä käytetty lähde oli kirjoitettu vuonna 1973 ja sen löytäminen vaikutti ensin vaikealta mutta lopulta se löytyi Oulun yliopiston kirjastosta. Myöskään kaikista vanhimpia lakien esitöitä ei ollut saataville internetissä, joten en päässyt niihin perehtymään. Onneksi aiheeseen liittyvät rikoslain pykälät olivat kuitenkin uudistuneet useampaan otteeseen, joten saatavilla oli ajankohtaiset lakien esityöt.

Olen tähän opinnäytetyöhön erittäin tyytyväinen. Aihetta pidin jo heti alussa mielenkiintoisena sekä itseäni kiinnostavana ja se olikin suurin syy aiheen valinnalle. Oli hyvä valita mielenkiintoinen aihe, koska työn tekemisen motivaatio pysyi läpi opinnäytetyön. Uskoisin, että opinnäytetyön tekeminen ei olisi ollut niin mielekästä, jos en olisi itse ollut kiinnostunut aiheesta. Opinnäytetyötä kirjoittaes-

sani opin myös paljon uutta asiaa yksityiselämän suojasta ja varsinkin julkisuuden henkilöiden yksityiselämän suojasta. Ennen aiheeseen perehtymistä en ymmärtänyt, kuinka monialainen asia se oli. Välillä prosessin edetessä joutui miettimään, eteneekö työ haluttuun suuntaan mutta johtopäätöksiä kootessa tuntui, että kysymyksiin on löydetty vastaukset. Alussa myös yksityisyyden sekä yksityiselämän käsitteet tuntuivat haastavilta, koska kirjallisuudessa niitä tunnuttiin välillä käytettävän hieman päällekkäin. Yritin kuitenkin tuoda työssä heti alussa selville niiden erot, että lukija hahmottaa käsitteet selvästi.

Jatkotutkimusaiheena voisi olla mielenkiintoista selvittää, miten hyvin julkisuuden henkilöt ovat tietoisia omasta yksityiselämän suojastaan. Tämän kaltainen tutkimus vaatisi kuitenkin hyvän suunnittelun, jotta sen suorittamiseksi tavoitettaisiin julkisuuden henkilöitä. Tutkimuksen avulla olisi myös mahdollista herätellä julkisuuden henkilöt tiedostamaan oman yksityiselämänsä suoja. Omasta mielestäni kovinkaan moni ei vielä tällä hetkellä ymmärrä omia oikeuksiaan. Myöskin julkisuuden henkilöiden ryhmä tuntuu olevan koko ajan kasvava sosiaalisesta mediasta johtuen, joten varsinkin uusien julkisuuden henkilöiden voisi olla hyvä ymmärtää, minkälainen suoja heidän yksityiselämällään on.

Tämän opinnäytetyön aiheeseen liittyen voisi myös olla kiinnostavaa tehdä samantyylinen tutkimus, joka painottuisi esimerkiksi vallankäyttäjiiin tai tavallisiin ihmisiin, joiden käytös poikkeaa virallisista normeista. Vallankäyttäjien suppeampi yksityiselämän suoja tarjoaisi hyvän aiheen tutkimukselle. Opinnäytetyötä työstäessäni huomasin myös useista lähteistä, että juuri tavallisten ihmisten normeista poikkeava käytös esimerkiksi rikollisuus voivat vaikuttaa yksityiselämän suojaan. Aihe olisi varmasti mielenkiintoinen ja siitä löytyisi oikeustapauksia analysoitavaksi.

LÄHTEET

Aho, M. 2003. Hymylehti ja uusi sensaatiojournalismi. Teoksessa M. Peltola, V. Kurkela & V. Hei-
nonen (toim.) Arkinen kumous. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura, 316–339.

Case of Couderc and Hachette Filippacchi Associés v. France. Euroopan ihmisoikeustuomioistuin
10.11.2015.

Case of Lillo-Stenberg and Sæther v. Norway. Euroopan ihmisoikeustuomioistuin 16.4.2014.

Case of MGN Limited v. the United Kingdom. Euroopan ihmisoikeustuomioistuin 18.4.2011.

Case of Ruusunen v. Finland. Euroopan ihmisoikeustuomioistuin 14.4.2014.

Case of Von Hannover v. German. Euroopan ihmisoikeustuomioistuin 24.6.2004.

Euroopan ihmisoikeussopimus. SopS 63/1999.

Frände, D., Matikkala, J., Tapani, J., Tolvanen, M., Viljanen., P. & Wahlberg, M. 2014. Keskeiset
rikokset. 3. uudistettu ja laajennettu painos. Helsinki: Edita.

Hallberg, P., Karapuu, H., Ojanen, T., Scheinin, M., Tuori, K. & Viljanen, V-P. 2011. Perusoikeudet.
2. painos. Helsinki: WSOYpro.

HE 19/2013 vp. Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi rikoslain, pakkokeinolain 10 luvun 7 §:n ja
poliisilain 5 luvun 9 §:n muuttamisesta.

HE 309/1993 vp. Hallituksen esitys Eduskunnalle perustuslakien perusoikeussäännösten muutta-
misesta.

HE 184/1999 vp. Hallituksen esitys Eduskunnalle yksityisyyden, rauhan ja kunnian loukkaamista
koskevien rangaistussäännösten uudistamiseksi.

Husa, J., Mutanen, A. & Pohjolainen, T. 2008. Kirjoitetaan juridiikkaa. 2. uudistettu painos. Helsinki: Talentum.

Juholin, E. & Kuutti, H. 2004. Mediapeli. 2. painos. Helsinki: Infor.

Julkisen sanan neuvosto 1998a. Vapauttava 2578/AL/97. Viitattu 15.1.2019, <https://www.jsn.fi/sialto/?id=5591&year=2018&search=yksityisel%C3%A4m%C3%A4n+suoja>.

Julkisen sanan neuvosto 1998b. Langettava 2579/AL/97. Viitattu 15.1.2019, <https://www.jsn.fi/sialto/?id=5592&year=2018&search=yksityisel%C3%A4m%C3%A4n+suoja>.

Julkisen sanan neuvosto 2000. Vapauttava 2929/SL/00. Viitattu 15.1.2019, <https://www.jsn.fi/sialto/?id=5739&year=2018&search=yksityisel%C3%A4m%C3%A4n+suoja>.

Julkisen sanan neuvosto 2002. Vapauttava 3156/AL/02. Viitattu 15.1.2019, <https://www.jsn.fi/sialto/?id=5896&year=2018&search=yksityisel%C3%A4m%C3%A4n+suoja>.

Julkisen sanan neuvosto 2008. Yksityiselämä 1980. Viitattu 19.9.2018, <https://www.jsn.fi/periaate-lausumat/yksityiselama-1980/>.

Julkisen sanan neuvosto 2017. Lausuma julkisuuden henkilöiden yksityisyyden suoja koskevassa asiassa 2004. Viitattu 19.9.2018, <https://www.jsn.fi/lausumat/lausuma-julkisuuden-henkiloiden-yksityisyyden-suoja-koskevassa-asiassa-2004/>.

Julkisen sanan neuvosto 2018. JSN. Viitattu 19.9.2018, <https://www.jsn.fi/jsn/jsn/>.

Kantola, A. 2011. Modernin julkisuuden teoria ja käytännöt. Teoksessa A. Kantola (toim.) Hetken hallitsijat. Helsinki: Gaudeamus, 17–41.

KKO:2002:55.

KKO:2010:39.

KKO:2011:72.

KKO:2013:69.

KM 1973:1. Painovapaustoimikunnan mietintö.

Korhonen, R. 2008. Ajatuksia poliitikon yhteiskunnallisesti merkittävästä toiminnasta ja yksityisyyden suojasta perusoikeutena. Teoksessa M. Aarto & M. Vartiainen (toim.) Oikeus kansainvälisessä maailmassa. Helsinki: Edita, 107–122.

Korpisaari, P. 2015a. Sananvapauslainsäädäntö 2000-luvulla. Teoksessa K. Nordenstreng (toim.) Sananvapaus Suomessa. Tampere: Tampere University Press, 105–136.

Korpisaari, P. 2015b. Viestintäoikeus globaalissa verkkoyhteiskunnassa. Teoksessa P. Korpisaari (toim.) Viestintäoikeuden vuosikirja 2014. Helsinki: Helsingin yliopiston oikeustieteellinen tiedekunta, 1–16.

Korpisaari, P. 2016. Johdatus viestintäoikeuteen. Helsinki: Helsingin yliopiston oikeustieteellinen tiedekunta.

KP-sopimus. Kansalaisyhteiskunnallisia ja poliittisia oikeuksia koskeva kansainvälinen yleissopimus. SopS 8/1976.

LaVM 6/2000 vp. Lakivaliokunnan mietintö hallituksen esityksestä HE 184/1999 vp yksityisyyden, rauhan ja kunnian loukkaamista koskevien säännösten uudistamiseksi.

Neuvonen, R. 2005. Sananvapaus, joukkoviestintä ja sääntely. Helsinki: Talentum.

Neuvonen, R. 2012. Sananvapauden sääntely Suomessa. Helsinki: Lakimiesliitto.

Neuvonen, R. 2013. Viestintä- ja informaatio-oikeuden perusteet. Helsinki: Kauppakamari.

Neuvonen, R. 2014. Yksityisyyden suoja Suomessa. Helsinki: Kauppakamari.

Neuvonen, R. 2015. Uudistettu yksityiselämän ja kunniansuoja Suomessa. *Defensor Legis* 96 (5), 864–882.

Niemi-Kiesilä, J. 2002. Sananvapaus ja silikonirinnat. *Oikeus* 31 (4), 428–433.

Ollila, R. 2011. Lex hymyn uudet tulkinnat. *Defensor Legis* 92 (3), 338–350.

Paasilinna, E. 2002. Timo K. Mukka. 4. painos. Helsinki: WSOY.

Rikoslaki 39/1889.

Suomen perustuslaki 731/1999.

Tiilikka, P. 2007. Sananvapaus ja yksilön suoja. Helsinki: WSOYpro.

Tiilikka, P. 2008. Journalistin sananvapaus. Helsinki: WSOYpro.